

STUDIECENTRUM VOOR ECONOMISCH EN SOCIAAL ONDERZOEK

TECHNISCH RAPPORT OVER DE POSTENQUETE
"DAGTAAK VAN DE VROUW IN VLAANDEREN"

Project: Sociaal-economisch onderzoek
van de beleidsalternatieven inzake
gezinsarbeid

L. DESCHAMPS, W. VAN DONGEN, K. PAUWELS

Rapport 87/209

juni 1987

Universitaire Faculteiten St.-Ignatius
Prinsstraat 13 - 2000 Antwerpen

D/1987/1169/14

ABSTRAKT

In de periode van 15 oktober 1985 tot 15 juli 1986 werd bij ruim 3000 Vlaamse vrouwen onder de titel "Dagtaak van de vrouw. Tendenzen inzake arbeid thuis en buitenshuis. Een onderzoek in Vlaanderen anno 1985", een uitvoerige post-enquête gehouden over de problemen en beleidsalternatieven inzake gezinsarbeid.

Voorliggend rapport is het technisch verslag over deze enquête. Het bevat gegevens over de verschillende aspecten die met de opbouw en de afname van de enquête gepaard gingen. Met name wordt de keuze van de Vlaamse vrouw als onderzoeksobject en de postenquête als instrument gemotiveerd. Verder wordt de afname van de enquête en het verloop van het codeer- en ponswerk in kaart gebracht. Centraal staat evenwel de evaluatie van de uiteindelijk gerealiseerde steekproef. Dit gebeurt aan de hand van een kritisch onderzoek enerzijds van de samenstelling en de representativiteit van de steekproef en anderzijds van de kwaliteit van de antwoorden in termen van non-respons per vraag en de interne consistentie van de antwoorden. Tenslotte werd een financiële vergelijking gemaakt tussen deze postenquête en een drietal scenario's voor de klassieke huis-aan-huis-enquête.

Ondanks een aantal tekortkomingen, waaraan in de toekomst kan verholpen worden, kan deze enquête in technisch en methodologisch opzicht positief beoordeeld worden.

INHOUDSTAFEL.

1. Inleiding

- 1.1. CBGS-SESO projekt "onderzoeksprojekt".
- 1.2. CBGS-SESO enquête "Dagtaak van de vrouw".
- 1.3. Technisch Verslag.

2. Voorafgaandelijke uitgangspunten.

- 2.1. Keuze van het onderzoeksobject.
- 2.2. Keuze voor een postenquête.
 - 2.2.1. Motivatie
 - 2.2.2. De methode van D.A. Dillmann.
- 2.3. Samenwerking met het Centrum voor Sociaal Beleid

3. De vragenlijst.

- 3.1. Proefenquêteering.
- 3.2. Lay-out van de vragenlijst.
- 3.4. Themata van de vragenlijst.

4. De enquêteering.

- 4.1. De adressenbestanden.
- 4.2. Het verloop van de enquêteering.
- 4.3. Resultaten.
- 4.4. De reactie van de respondenten.

5. Het codeer- en ponswerk.

- 5.1. Inleiding.
- 5.2. Het codeerwerk.
 - 5.2.1. Coderen, codeblad.
 - 5.2.2. Open en gesloten vragen : voor-coderen.
 - 5.2.3. Het eigenlijke coderen.
 - 5.2.4. Controle op het codeerwerk.
- 5.3. Inlezen van de gegevens.
 - 5.3.1. Het inponsen van de codes.
 - 5.3.2. Organisatie van het ponswerk.

6. De definitieve steekproef.

- 6.1. De non-respons.
 - 6.1.1. De grootte van de non-respons.
 - 6.1.2. Analyse van de weigeraars.
- 6.2. Representativiteit van de definitieve steekproef.
 - 6.2.1. Inleiding.
 - 6.2.2. Analyse van de tabellen.
- 6.3. Karakteristieken van de steekproefpopulatie.

7. Kwaliteit van de antwoorden.

- 7.1. De non-respons per vraag.
 - 7.1.1. Vragen die aan iedereen zijn gesteld.
 - 7.1.2. Vragen voor de huisvrouwen.
 - 7.1.3. Vragen voor de werkzoekenden.
 - 7.1.4. Vragen voor de buitenshuiswerkenden.
- 7.2. Consistentie van de antwoorden.

8. Financiële evaluatie van een postenquête en een huis-aan-huis enquête.

- 8.1. Inleiding.
- 8.2. Kosten van een postenquête. (scenario 1)
- 8.3. Huis-aan-huis enquête, in eigen beheer. (scenario 2)
- 8.4. Huis-aan-huis enquête, het codeer- en ponswerk in eigen beheer. (scenario 3)
- 8.5. Huis-aan-huis enquête, volledig uitbesteed. (scenario 4)

Bijlage 1. De vragenlijst van het CSB-onderzoek.

Bijlage 2. De begeleidingsbrieven, het dankkaartje en de dankbrief.

Bijlage 3. Aantal verzonden en teruggestuurde enquêtes.

Bijlage 4. Reacties van de geënqueteerden.

Bijlage 5. Codeerbladen voor resp. huisvrouwen, buitenswerkende en werkzoekende vrouwen.

Bijlage 6. Tabellen : representativiteit van de definitieve steekproef.

Bijlage 7. Financiële evaluatie van een postenquête en een huis-aan-huis enquête, al of niet in eigen beheer; gedetailleerde cijfers.

HOOFDSTUK 1 . INLEIDING.

1.1. Het CBGS-SESO projekt "Gezinsarbeid".

In een veranderende maatschappij is het belangrijk dat de overheid inzicht heeft in de nieuwe stromingen.

Eén van de belangrijke veranderingen betreft de positie van de vrouw in het gezin en de maatschappij. Er wordt immers een trage maar gestadige groei van het aantal buitenshuiswerkende vrouwen vastgesteld. Deze toenemende participatie in de officiële arbeidsmarkt wordt als één van de belangrijkste factoren aanzien van de intensere deelname van de vrouwen aan het maatschappelijk leven. Tevens is het één van de middelen bij uitstek om tot een meer gelijkwaardige relatie te komen tussen mannen en vrouwen. Dit alles is het gevolg van het feit dat de deelname aan het arbeidsproces een determinerende rol vervult in de waardering van de vrouw, de verwerving van politieke macht en de realisatie van economische zelfstandigheid.

Een bijzonder relevante vraag hierbij is te weten wat er met de arbeid binnen het gezin moet gebeuren. Meer specifiek : welke waarde, welke betekenis en welke functie zal, kan of moet er aan de gezinsarbeid toegekend worden ? Hoe zal, kan of moet deze arbeid onder de gezinsleden verdeeld worden ?

Gezinsarbeid kan beschouwd worden als al de onbetaalde taken die de verschillende gezinsleden ten behoeve van henzelf en het gezin in het geheel vervullen : huishoudelijk werk, opvoeding van de kinderen, verzorging van inwonende familieleden, karweien in en om de woning, beheer van de huishoudelijke budgetten.¹

¹ Deze omschrijving is in grote mate in overeenstemming met deze van de Vlaamse Hoge Raad voor het Gezin. (Dokument G 13/21.5.1984) Voor een discussie rond het begrip gezins-

Mede op eigen initiatief en gesteund door de Vlaamse Hoge Raad voor het Gezin, kreeg het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudiën (CBGS) in 1984 van de Vlaamse Gemeenschapsminister, verantwoordelijk voor Gezin en Welzijnszorg, de opdracht om in samenwerking met het Studiecentrum voor Economisch en Sociaal Onderzoek (SESO) van de Universitaire faculteiten St. Ignatius te Antwerpen (UFSIA), een studie te maken omtrent de plaats van de gezinsarbeid in de huidige samenleving, de knelpunten die hierrond zijn gegroeid, en de voorstellen van beleidsmaatregelen die de keuzemogelijkheden inzake gezinsarbeid kunnen verruimen. Een doorlichting van de bestaande en nieuw te formuleren beleidsvoorstellen moet toelaten een wetgeving te ontwerpen die een soepele doorstroming mogelijk maakt naar de arbeidsmarkt en vice versa. Ze moet tevens toelaten dat de gezinsleden maatschappelijk en financieel in staat gesteld worden om gefundeerd een vrije keuze te maken omtrent hun rol en positie in het gezin en in het maatschappelijk bestel.

Vanaf de start lag de klemtoon op een interdisciplinaire aanpak. Naast aandacht voor de economische en sociologische factoren, dienden ook de demografische en psychologische aspecten mee in het onderzoek opgenomen. De beoogde thematiek werd zowel vanuit theoretisch, methodologisch als empirisch oogpunt bestudeerd.

Als uitgangspunt van het onderzoeksproject is er de formulering van de problematiek, haar doelstellingen en haar beperkingen. Dit gedeelte vereist vooreerst een overzicht van de fundamentele inzichten omtrent de rol van het gezin en van de thuiswerkende persoon in de maatschappij. Het vraagt om een profilering van de rollen van de verschillende leden.

arbeid kan verwezen worden naar de visie van 17 Vlaamse organisaties, in L. Deschamps, W. Van Dongen, K. Pauwels en M. De Wachter, Beleidsalternatieven inzake Gezinsarbeid. Opinies en voorstellen van 17 Vlaamse organisaties. CBGS-werkdokument 34, dec 1986; SESO-rapport 200, dec. 1986.

Een confrontatie met de huidige maatschappelijk-politieke standpunten is hierbij gewenst. Daarbij wordt ook gedacht aan de samenstelling van een welvaarts-economisch schema ter beoordeling van de verschillende beleidsalternatieven inzake gezinsarbeid.

Het tweede deel van het projekt betreft problemen als :

- de registratie van de alternatieve beleidsmaatregelen inzake gezinsarbeid;
- de impact van de gezinsarbeid op het gezinsbudget en de tijdsallocatie;
- de economische effecten van de beleidsalternatieven van uit het oogpunt van het huishouden en het staatsbudget.

In het kader van bovenvermeld onderzoek werden reeds een aantal belangrijke stappen gezet, gedeeltelijk geconcretiseerd in beschikbare publikaties. In een artikel werd een inzicht gegeven in de mate waarin voor gehuwde vrouwen de graad van betrokkenheid verschilt naargelang de fase waarin het gezin zich bevindt.² De studie van het vrij nieuwe onderzoeksterrein van de gezinsarbeid werd voorbereid met de samenstelling van een uitvoerige bibliografie.³ Een synthetisch overzicht van de overeenkomsten en verschillen in de standpunten en opinies omtrent gezinsarbeid van een aantal voor de studie van gezinsarbeid relevante maatschappelijke organisaties, werd door middel van een enquête bekomen. Dit dokument kan op zich opnieuw gebruikt worden als uitgangspunt voor de discussie rond deze problematiek.⁴

² Pauwels K., M. De Wachter, L. Deschamps en W. Van Dongen, Beroepsarbeid van jonge vrouwen met een gezin, in Bevolking en Gezin, 3, 1984, pp. 237-248.

³ Deschamps, L., W. Van Dongen, K. Pauwels en M. De Wachter, Gezinsarbeid in focus, CBGS-werkdocument, 15, 1985; SESO-rapport, 85/170, 1985.

⁴ Zie voetnoot 1.

De discussie omtrent gezinsarbeid kan uiteraard niet omheen de vraag welke de economische betekenis is van de arbeid binnen het huishouden. In een eerste rapport betreffende deze vraag wordt een overzicht gegeven van de methodes die werden ontwikkeld om de economische waarde van de gezinsarbeid in monetaire termen uit te drukken. Daarbij worden ook de praktische problemen toegelicht.⁵ De verschillende kritieken die hieromtrent kunnen geformuleerd worden monden uit in een aansluitende publicatie waarbij een bredere en diepgaande evaluatie wordt gemaakt.⁶

1.2. De CBGS-SESO Enquête : "De Dagtaak van de Vrouw."

De problematiek van de gezinsarbeid is ingebed in een bredere maatschappelijke context. Uitgaande van de sociologische realiteit, het beschikbare onderzoeksbudget en het tijdsbestek waarbinnen het projekt diende uitgevoerd te worden, werden de situatie, de beleving, de visie en voorstellen van de vrouw als uitgangspunt genomen. Haar socio-economische positie binnen en buiten het gezin staat centraal in de enquête, die in de periode eind 1985 - midden 1986 werd uitgevoerd. Om redenen die verder worden uiteengezet, werd het verkregen databestand gekoppeld aan gegevens over dezelfde vrouwen die beschikbaar waren in het onderzoek "Indicatoren van de Sociale Zekerheid" van het Centrum voor Sociaal Beleid (CSB) van de UFSIA. Deze samenwerking liet toe om een aantal belangrijke demografische en socio-economische factoren uit het CSB-bestand te koppelen aan het nieuwe CBGS-SESO bestand.

⁵ Van Dongen W., L. Deschamps en K. Pauwels, De waarde van huishoudelijke arbeid. Deel 1 : beschrijving en praktische toepasbaarheid van de economische methoden voor de waardebeoordeling, CBGS-werkdocument, 39, 1987; SESO-rapport, 87/202, 1987.

⁶ Van Dongen W., L. Deschamps en K. Pauwels, De waarde van huishoudelijke arbeid. Deel 2 : Analyse van de waardevorming en de fundamentele problemen van de economische methoden voor de waardebeoordeling. CBGS-werkdocument, mei 1987; SESO-rapport, mei 1987.

Bij dit laatste ging vanzelfsprekend de aandacht naar de verschillende deelfacetten die de gezinsarbeid beïnvloeden en die een weerslag hebben op de verwachtingen van de betrokkenen ten aanzien van het overheidsbeleid inzake gezin, sociale zekerheid, fiskaliteit, arbeid en werkgelegenheid.

1.3. Technisch Verslag.

Voorliggend technisch verslag bevat nuttige gegevens omtrent de CBGS-SESO enquête "Dagtaak van de Vrouw. Tendenzen inzake arbeid thuis en buitenshuis. Een onderzoek in Vlaanderen anno 1985".

In volgend hoofdstuk wordt gemotiveerd waarom de enquête enkel bij vrouwen werd afgenomen en waarom met het CSB werd samengewerkt. Hoofdstuk 3 is gewijd aan het instrument zelf, nl. de vragenlijst : hoe is deze tot stand gekomen, welke themata werden erin weerhouden ? Hoe de enquetering in de praktijk is uitgevoerd wordt in hoofdstuk 4 beschreven. Verder werden de reacties van de ondervraagden zelf weergegeven, voor zover deze schriftelijk werden meegedeeld. Het verloop en de resultaten van het codeer- en ponswerk worden in hoofdstuk 5 beschreven. In het zesde hoofdstuk komt dan de bespreking van de gerealiseerde steekproef aan bod. De samenstelling en de representativiteit van de definitieve steekproef vormen daarin de belangrijkste onderwerpen.

Hoofdstuk 7 is gewijd aan de vraag of de bekomen gegevens kwalitatief gezien voldoen aan de wetenschappelijke vereisten. Via een analyse van de non-respons per vraag en via een toets naar de consistentie van de gegeven antwoorden, wordt deze vraag beantwoord. In hoofdstuk 8 wordt een overzicht geboden van de kostprijs van deze postenquête. Om daarover zinvol te kunnen oordelen werd ook een vergelijking gemaakt met de kosten van enkele scenario's voor de klassieke huis-aan-huis enquetering.

HOOFDSTUK 2. ALGEMENE UITGANGSPUNTEN.

2.1. Keuze van het onderzoeksobject.

Wanneer gezinsarbeid gedefinieerd wordt als alle onbetaalde arbeid die door de gezinsleden ten behoeve van het gezin worden verricht, is het evident dat bij de studie van de gezinsarbeid het gedrag en de opinies van alle gezinsleden worden bestudeerd. Alleen het gedrag en de standpunten van de vrouw als studie-objekt nemen, werkt rolbestendig en is daardoor geen wetenschappelijk neutrale invalshoek. Vanaf het begin is het dan ook de bedoeling van het projecteam geweest -en dat blijft onverminderd zo- om de problematiek van de gezinsarbeid te bestuderen vanuit het oogpunt van de vrouw, van de man en van de kinderen. Als hier het verslag gebracht wordt van een enquête die uitsluitend bij vrouwen is afgenomen, dan moet dit gezien worden in het licht van de uitdrukkelijke bedoeling om in een tweede fase een analoog onderzoek te doen waarbij ook de mannen en de kinderen betrokken worden. De keuze om de studie te starten bij de vrouw is verantwoord vermits in de realiteit het grootste gedeelte van de huishoudelijke arbeid nog steeds door vrouwen wordt verricht. Veel andere argumenten kunnen daarvoor niet aangebracht worden. Het fenomeen gezinsarbeid wordt hier strikt vanuit de feiten zelf en niet vanuit een vooropgestelde visie behandeld.

2.2. Keuze voor een postenquête.

2.2.1. Motivatie.

Ter uitvoering van de geplande enquête bij een representatieve groep Vlaamse vrouwen werd om budgettaire redenen voor een postenquête geopteerd. Het toegestane krediet van één miljoen volstond niet voor een grote huis-aan-huis-enquête

door een ploeg van geoefende enquêteurs of enquêtrices. Voor 1500 enquêtes aan een doorsnee markttarief van 800 fr. per enquête is de kost voor de afname reeds direct 1.200.000 fr. Het toegestane krediet is dus niet voldoende voor de afname, laat staan voor de overige kosten van codeer- en ponswerk, creatie van het bestand en verwerking van de resultaten.

Dit budget maakte wel een postenquête mogelijk omdat in die formule het bedrag enkel moest dienen voor de kosten van het codeer- en ponswerk, de creatie van het bestand en de analyse van de gegevens, in zoverre het de kosten van de UFSIA betrof. De administratieve kosten, bv. voor drukwerk en verzending, worden in dit scenario immers gedragen door de administratie van Gezin en Maatschappelijk Welzijn zelf.

Tegen postenquetering bestaan nogal wat bezwaren. De gangbare mening houdt in dat bij dergelijke enquêtering een grote non-respons onvermijdelijk is, zodat de representativiteit in vraag kan worden getrokken. In zijn boek "Mail and Telephone Surveys. The Total Design Method" (John Wiley and Sons, New York, 1977) doorbreekt de amerikaan D.A.Dilmann deze mening. De auteur stelde immers een methode op punt waardoor bij de post- en telefoonquêtes bijna eenzelfde responsgraad bekomen wordt als bij de mondelinge enquête aan huis. In die optiek leek het voor dit onderzoek best doenbaar en verantwoord om een postenquête uit te voeren.

2.2.2 De "Total Design Method" van D.A.Dilmann.

Dilmann's methode is gebaseerd op de sociale ruiltheorie om het antwoordgedrag van de respondenten te interpreteren en steunt op een duidelijk en allesomvattend administratief werkplan om het verloop van het volledige proces van de enquêtering te optimaliseren.

Hij bekijkt de theorie van het sociale ruilverkeer wel in een breder perspectief dan een louter economische uitwisseling. Dilmann gaat ervan uit dat de mensen graag meewerken aan een

~~zinnol projekt als ze op een persoonlijke manier worden benaderd en als het nut voor henzelf of hun directe omgeving duidelijk wordt gemaakt. Indien dus aangetoond kan worden dat het invullen van de enquête en de bekomen resultaten zullen aangewend worden om de behandelde problemen dichter bij een oplossing te brengen, blijken de mensen dit algemeen als een zinvolle ruil te beschouwen. In zijn boek geeft Dilmann aan hoe de kosten van de deelname aan de enquête voor de respondent kunnen verminderd worden, hoe de baten kunnen verhoogd worden en hoe het vertrouwen van de aangeschreven persoon kan gewonnen worden.~~

Kostenverlagende elementen :

- een mooi uitzicht van de vragenlijst, waarbij de indruk overheerst dat het invullen niet zoveel tijd vraagt;
- klare, preciese en enkelvoudige vragen die iedereen gemakkelijk kan beantwoorden en die geen gevoelens van onmacht, onkunde of frustratie oproepen;
- het vermijden van indiskrete of als dusdanig ervaren vragen over onderwerpen die voor de respondent geen verband houdt met de problematiek en de mogelijke oplossing;
- de respondent zodanig aanspreken dat hij/zij vrijwillig kan meewerken aan de oplossing van een belangrijkprobleem en zodoende zichzelf en de initiatiefnemers via de enquête van dienst is;
- verhinderen dat de aangeschreven persoon kosten heeft voor bv. telefoon, postzegels, briefomslagen.

Batenverhogende elementen :

- aangeven hoe het adres bekomen werd door zorgvuldige steekproeftrekking, waardoor aangegeven wordt dat het uiterst belangrijk is dat de aangeschreven persoon zelf antwoordt ten einde de representativiteit te behouden.

- persoonlijke aanspreking bij alle zendingen door bv. het individueel typen van de adressen met een mooi lettertype en door het aanbrengen van een persoonlijke handtekening onderaan de brieven;
- het versturen van een goed opgestelde bedankingsbrief;
- kansen bieden in de enquête om eigen suggesties en standpunten te verwoorden zodat men ervaart dat het echte consultatie van zijn opinie is;
- het invullen zelf moet prettig en leerrijk zijn zodat de betrokkene ervaart dat hij/zij er aan gewonnen heeft.

Vertrouwen scheppende maatregelen :

- terugsturen van de resultaten;
- voor een of andere beloning zorgen;
- de enquête laten uitgaan van een organisatie die bij de mensen reeds vertrouwen geniet.

Voor de afname van de postenquête gaat Dilmann uit van de overtuiging dat met een goede planning, timing, supervisie en controle veel kan bereikt worden als op elk detail zorgvuldig gelet wordt. Tijdens de voorbereiding vraagt hij vooral aandacht voor het opstellen van een goed gecontroleerd adressenbestand. De uitvoering van de postenquête zelf verloopt dan best in een periode van 8 weken middels maximum vier kontaktnamen. Een week na het versturen van het enquêteformulier wordt een bedankingsbriefje verstuurd naar iedereen. Het is zodanig opgesteld dat wie reeds heeft geantwoord het als een directe blijk van oprechte waardering ontvangt en wie nog niets heeft teruggestuurd het als een aansporing ervaren om vlug het nodige te doen. Drie weken na de eerste verzendingsdatum wordt aan diegenen die op dat ogenblik nog niet geantwoord hebben een nieuw enquêteformulier opgestuurd met een nieuwe en aangepaste motiveringsbrief. Drie weken na deze tweede verzending wordt aan de groep die nog steeds niet heeft gereageerd, een derde keer een enquêteformulier met

opnieuw een aangepaste motiveringsbrief opgestuurd. Deze keer gebeurt dit zelfs aangetekend.

2.3. Samenwerking met het Centrum voor Sociaal Beleid.

De enquête "De Dagtaak van de vrouw" werd gestuurd naar een groep vrouwen die enkele weken tot twee maand voordien een mondeling afgenomen enquête ten behoeve van het onderzoek naar de Indicatoren van sociale zekerheid hadden beantwoord. Dit onderzoek van het CSB bevroegt de mensen zeer uitvoerig naar hun bronnen van inkomen en bevat een uniek databestand inzake de financiële mogelijkheden van de ondervraagde gezinnen. Die enquête bevat ook heel wat gegevens omtrent de gezinssamenstelling en de sociaal-economische positie van de ondervraagden. Door de samenwerking met het CSB kwam een uitvoerig demografisch en financieel databestand beschikbaar en kon de eigen vragenlijst volledig toegespitst worden op aspecten van tijdsbesteding, keuze en verantwoording van de eigen beroepssituatie, opinies en voorstellen met betrekking tot het overheidsbeleid inzake gezin, fiscaliteit, sociale zekerheid, arbeid en tewerkstelling.

HOOFDSTUK 3 DE VRAGENLIJST.

De definitieve vragenlijst kwam tot stand na tien voorlopige versies, ontworpen in de periode van conceptualisering, vooronderzoek, proefenquêteering en de oppuntstelling van de definitieve vragenlijst.¹

3.1. Proefenquêteering.

Honderd personen vulden een schriftelijke proefenquête in. Een grote groep (tot 45%) vond de vragenlijst in de vorm zoals ze op dat ogenblik werd aangeboden, vrij moeilijk en tijdrovend. Twee op de drie personen die zo bereidwillig waren de proefenquête in te vullen en deze van persoonlijke commentaar te voorzien, vonden het invullen interessant en verrijkend. Toch bleek dus één op de drie vrij skeptisch tegen de vragenlijst aan te kijken en het invullen een eerder vervelende karwei te vinden.

Hieruit bleek dat nog heel wat verbeteringen dienden aangebracht te worden. Vragen in verband met de tijdsbesteding, de subjectieve beleving van de verschillende vormen en soorten arbeid, en de tevredenheid werden grondig aangepast. Ook de volgorde waarin de vragen werden aangeboden en de layout kenden een grondige bijsturing. Omdat het invullen van de vragenlijst veel tijd in beslag nam, werd de vragenlijst ingekort en vooral vereenvoudigd. Dit gebeurde zowel voor de meer sociaal-psychologische als voor de eerder economisch getinte vragen. Uit de proefenquêteering bleek niet dat sommige vragen een speciaal hoge non-respons veroorzaakten.

¹ De vragenlijst is los bijgevoegd bij dit technisch rapport. Geïnteresseerden kunnen nog bijkomende exemplaren van de vragenlijst bekomen op het volgend adres: CBGS, Nijverheidsstraat 37, 1040 Brussel.

3.2. Lay-out van de vragenlijst.

Kenmerkend voor de lay-out van de definitieve vragenlijst zijn:

- Het kaftontwerp, gerealiseerd door een beroepstekenaar.
- De kaders rondom een groep gelijkaardige vragen.
- De toelichtingen die tussen de afzonderlijke gedeelten zijn ingevoegd om de geënqueteerden wegwijs te maken in de vragenlijst.
- Het systeem waarbij zoveel mogelijk rechts op de bladzijde de antwoordmogelijkheden staan genoteerd en links de antwoordscores.
- Het gebruik van een groot lettertype voor vraag en antwoord en een kleiner lettertype voor de instructies.
- De zorgvuldige en logische opeenvolging van de vragen waarbij diegene die invult telkens opnieuw visueel ziet welke vragen wel en welke vragen niet moeten worden ingevuld.
- De vijftien open vragen die zijn ingebracht om de betrokkenheid van de aangeschreven personen te vergroten omdat deze hen de mogelijkheid bieden hun eigen visie aan bod te brengen doorheen de vragenlijst. Op het einde van de vragenlijst is daarenboven nog de mogelijkheid voorzien voor eigen suggesties en opmerkingen allerhande.

3.3. Themata in de vragenlijst.

De vragenlijst (22 blz en 95 vragen) omvat een algemeen gedeelte dat door iedereen moet ingevuld worden. Dit deel is in de vragenlijst deels vooraan en deels achterin te vinden. Het omvat vragen in verband met de taak en de rolverdeling in het gezin (Vr.10, Vr.13), de tijdsbesteding (Vr.4), het bezit en het gebruik van huishoudelijke apparaten (Vr.5), het gebruik van betaalde diensten (Vr.6), opinies en meningen ten aanzien van rolopvattingen en opvoeding van de kinderen (Vr. 1, Vr.11, Vr.15), de vragen inzake de verschillende soorten activiteiten die men uitvoert (Vr.72), de beleidsmaatregelen

op het domein van de gezinsarbeid, het gezinsbeleid, de fiscaliteit, de sociale zekerheid, arbeid en tewerkstelling (Vr. 73 tot 87), de ziektebeelden (Vr.90), het onderwijsniveau van de ouders (Vr.91), lidmaatschap van socio-culturele verenigingen (Vr.92), politieke voorkeur (Vr.93), de positieve en negatieve kanten van het verrichten van huishoudelijk werk (Vr.94 en Vr.95).

In een tweede deel van de vragenlijst wordt de arbeid van de vrouw verder uitgediept. Huisvrouwen, buitenshuiswerkenden, en werkzoekenden kregen elk een reeks vragen, aangepast aan de eigen situatie. Bij de huisvrouwen werd vooral gepeild naar de motieven van hun keuze (Vr.17 en Vr.18), hun vroegere arbeidsprestaties buitenshuis (Vr.19 tot Vr.23), hun waardering als huisvrouw (Vr.24, Vr.25), hun arbeidsaspiraties voor de toekomst (Vr.26 tot 37). Bij de buitenshuiswerkenden kwamen vooral aan bod de vragen inzake hun verantwoording van het buitenshuiswerken (Vr.38 en Vr.39), hun huidig beroepsleven (Vr.40 tot 43), vragen inzake de eigen beroepstoekomst (Vr.44 tot 62). Bij de werkzoekenden tenslotte ging het enerzijds over hun beroepsaspiraties (Vr. 63 tot en met 69) en anderzijds over hun beleving van de werkloosheid (Vr.70 en 71).

HOOFDSTUK 4 : DE ENQUETERING

4.1. De adressenbestanden

Het enquêdebureau DIMARSO bezorgde ons de lijsten van die gezinnen in Vlaanderen, die waren ondervraagd in het kader van het CSB-onderzoek. Die adressen bereikten ons gespreid over de periode september 1985 tot mei 1986. Zij kunnen in drie soorten onderverdeeld worden :

- 1) De adressen van de vooraf geselecteerde personen waarbij ook de geboortedatum vermeld is.
- 2) De vervangadressen voor de effectieve steekproef. Ook hier is de geboortedatum vermeld.
- 3) De adressen opgesteld door de enquêteurs/trices van DIMARSO. Het betreft de adressen van de personen die door hen werden bezocht nadat hun oorspronkelijke en hun vervangadressen uitgeput waren. Bij deze adressen ontbrak steeds de geboortedatum. Omdat deze adressen soms onvolledig of onjuist waren konden niet alle adressen van DIMARSO gebruikt worden.

Van de adressen 1) en 2) werden alleen de personen jonger dan 65 jaar aangeschreven. Gemiddeld viel daardoor 18 % van de adressen weg. Uiteindelijk konden 3007 van de 3800 DIMARSO-adressen effectief gebruikt worden.

4.2. Verloop van de enquêteering.

De 3007 personen werden in vijf groepen geënquêteerd, naar gelang de periode waarin de adressen binnen kwamen. Het schema van Dilmann werd in de mate van het mogelijke strikt nagevolgd. Dit betekent dat een week na de eerste zending een bedankingskaartje werd gestuurd. Twee weken daarop werd naar wie nog niet geantwoord had een tweede enquête met een nieuwe aangepaste motiveringsbrief gestuurd. Drie weken later

werd aan wie op dat moment, d.w.z. 6 weken na de startdatum, nog niet geantwoord had, een derde zending met een nieuwe motiveringsbrief aangetekend bezorgd. (Bijlage 2)

Over het verloop van de enquêtering kan het volgende vermeld worden :

- Het antwoordpercentage was bij de drie verzendingen achtereenvolgens 26%, 20% en 20% zodat een totale bruto respons van 66% gerealiseerd werd. (Bijlage 3)
- Uit het overzicht van de antwoordresultaten blijkt een lager antwoordpercentage vooral in groep twee en enigszins ook in groep vijf (respectievelijk een bruto respons van 59% en 65%). Voor groep twee ligt de verklaring in het feit dat de Kerst- en Nieuwjaarsperiode voor verzending en antwoordproblemen heeft gezorgd. In de periode van de vijfde sessie zorgde een vrij langdurige poststaking voor moeilijkheden bij verzending en ontvangst.
- Bij elke verzending was het zo dat tijdens de eerste dagen eropvolgend verschillende aangesprokenen telefonisch om uitleg vroegen. Deze vragen hadden vooral betrekking op het doel van de enquête en op de garanties voor privacy enerzijds en op de wetenschappelijke verwerking van de gegevens anderzijds. Soms werd de vraag om inlichtingen door een tussenpersoon gesteld (maatschappelijk assistent, gemeenteraadslid, familielid).
- Van de personen die de aangetekende derde zending (cfr. Bijlage 3 : 1640 personen) toegestuurd kregen weigerden 8% (126 personen) deze in ontvangst te nemen of ze te gaan afhalen (cfr. tabel 6.1.1.).
- Om de mensen tot deelname te motiveren werd hen in de tweede begeleidingsbrief medegedeeld dat wie een goed ingevulde enquête terugstuurde, een beloning in de vorm van een tiende biljet van de Nationale Loterij zou ontvangen. Deze biljetten waren door de Nationale Loterij gratis ter beschikking van het onderzoek gesteld.

Tabel 4.2. Overzicht van de verzendingsdata.

	1	2	3	4	5
1ste verzending:	17.10	13.11	13.01	26.03	2.06
2de verzending:	24.10	22.11	20.01	2.04	10.06
3de verzending:	07.11	10.12	03.02	18.04	24.06
4de verzending:	27.11	06.01	24.02	06.05	15.07

4.3. Resultaten.

Zoals uit voorgaande tabel blijkt duurde de enquêtering ongeveer een jaar, nl. van 17/10/85 tot eind juli 1986. Van de 3007 verstuurde enquêtes kwamen er 1987 terug (66%) (Bijlage 3). Dit noemen we de bruto-respons omdat niet alle 1987 enquêtes bruikbaar waren. Een gedeelte van de teruggestuurde enquêtes was immers niet ingevuld en een ander deel bleek onbruikbaar. Van de 1350 goed ingevulde enquêtes vielen er toch nog 107 weg om technische en administratieve redenen, zodat er uiteindelijk 1243 enquêtes in het definitieve werkbestand werden opgenomen.

4.4. Reactie van de geënquêteerden. (Bijlage 4)

Van de personen die de vragenlijst ingevuld hebben maakten er 177 (13%) gebruik van de mogelijkheid om op het einde van het formulier persoonlijke commentaren en opmerkingen te noteren. Buitenshuiswerkenden maakten daarvan meer gebruik dan de thuiswerkenden (respectievelijk 101 (57%) en 76 (43%). Van het totaal hebben 102 opmerkingen betrekking op de vragenlijst en alles wat daarbij hoort. Uit die antwoorden blijkt appreciatie, skepsis en ongenoegen. Anderen betwijfelen het nut van een dergelijke ondervraging. Kenmerkend is wel dat nogal wat oudere mensen de vragenlijst te moeilijk en te lang

vonden Een vrij duidelijke opmerking betreft het feit dat vrouwen van een zelfstandige vaak niet goed wisten of ze zich als huisvrouw dan wel als beroepsactieve vrouw moesten aanzien. Zij vonden zich ook moeilijker dan de anderen terug in de gestelde vragen.

40 opmerkingen (21% van het totaal) betreffen de concrete beleidsmaatregelen die door de ondervraagde persoon worden beklemtoond. Net zoals bij de eerste groep opmerkingen is ook hier twee derde aangebracht door de buitenshuiswerkenden en één derde door de thuiswerkende vrouwen. Deze laatste groep vraagt vooral meer waardering, een betere betaling of vergoeding voor hun werk, kortom een sociaal statuut, terwijl de buitenshuiswerkenden een hogere kinderbijslag, weduwenpensioen voor personen jonger dan 45 jaar, minder vrouwendiscriminatie, vervroegd pensioen, aangepaste verlofregeling en meer deeltijds werk verkiezen.

Een derde reeks met 23 opmerkingen (13%) heeft hoofdzakelijk betrekking op de positie van de huisvrouw in het gezin en de maatschappij. De schrijfsters beklemtonen of illustreren in hun kommentaar hoe de huisvrouw wordt ondergewaardeerd, ze leggen uit hoe ze hun taak als vrouw en opvoedster waarmaken of ze pleiten voor het belang van de thuisopvoeding.

De overige 12 commentaren (7%) hebben betrekking op een zeer verschillend aantal onderwerpen : opvattingen over het nut van de enquête, de huidige economische crisis, de vrije keuze van het gezin om de eigen taakverdeling te bepalen, de relatie machtigen versus onderdrukten, enz.

HOOFDSTUK 5. CODEER- EN PONSWERK.

5.1. Inleiding.

In volgende sèkties wordt bondig weergegeven hoe het codeer- en ponswerk in dit onderzoek is verlopen.¹ Er dient opgemerkt te worden dat de wijze waarop men deze fase uitvoert onafhankelijk is van de algemene methode van Dillman. Toch is deze fase even belangrijk als de vorige fasen van het onderzoek. Als de gegevens van de vragenlijst niet correct gecodeerd en ingelezen worden, hebben alle inspanningen bij de enquêtering immers weinig waarde.

Algemeen werd geopteerd om het codeer- en ponswerk zelf te organiseren. Voor het eigenlijke werk werden een vijftiental jobstudenten aangetrokken, terwijl het onderzoeksteam instond voor de instructie, de coördinatie en de controle. Het voordeel hiervan is dat dag na dag het verloop van het werk en de resultaten ervan kon worden opgevolgd.

5.2. Het codeerwerk.

5.2.1. Coderen, codeblad.

In dit onderzoek wordt enkel gebruik gemaakt van numerieke codes voor de antwoorden. Afhankelijk hiervan kunnen de codes 1 tot 4 posities innemen. Elke code geeft de waarde aan van het antwoord op een onafhankelijke item van de vragenlijst, m.a.w. een variabele. De volledige enquête omvat 625 variabelen en beslaat 896 posities. Al deze waarden worden op het codeblad genoteerd. Dit codeblad bestaat gewoonlijk uit een aantal rijen (records) met 80 vakjes, zonder verdere aanduiding. Dit werkt echter het maken van fouten sterk in de hand. Daarom werd een eigen codeblad

¹ Afhankelijk van de wijze waarop de verzending verloopt (bv. in verschillende groepen of in één keer) verloopt deze fase synchroon met de vorige.

ontworpen dat op een tweetal vlakken werd aangepast. De bedoeling hiervan was het voor de codeerders op visuele basis makkelijker te maken om de antwoorden van de vragenlijsten in de juiste orde en op de juiste posities over te brengen naar het codeblad. (cfr. bijlage 5)

In eerste instantie werd de nummering van de vragen ook op het codeblad aangebracht overeenkomstig de positie waar deze vraag begint. Daarbij werden de posities die met een globale vraag overeenstemmen afgebakend door vette verticale strepen. Op deze wijze kon de codeerder op het einde van elke vraag telkens zien of de vraag op de juiste positie beëindigd was. Tevens werden de grote deelvragen aangeduid op het codeblad, bv. vragen 4A en 4B, 5A, 5B en 5C, 72(1) tot 72(4).

Een tweede aanpassing heeft te maken met de indeling van de vragenlijst. Van vraag 17 tot vraag 71 wordt er een grote opsplitsing gemaakt tussen de huisvrouwen (vragen 17 tot 37), de buitenhuiswerkende vrouwen (vragen 38 tot 62) en de werkzoekende vrouwen (vragen 63 tot 71). In functie van deze opsplitsing werden drie soorten codebladen gemaakt (zie bijlage 5), waarbij telkens de vragen die voor de betrokken respondente niet van toepassing waren, op voorhand ingevuld werden met een 0 (d.w.z. "niet van toepassing"). De enquêtes werden daarom in drie groepen ingedeeld, naargelang de arbeidssituatie van de respondente, op basis van vraag 16.

Per categorie werden de enquêtes dan gecodeerd. Deze werkwijze maakte het codeerwerk een stuk eenvoudiger, wat reeds bleek uit de duur van het definitieve codeerwerk ten opzichte van de proefcodering, waarbij deze indeling niet bestond.

5.2.2. Open en Gesloten vragen : voorcoderen.

De vragenlijst bestaat hoofdzakelijk uit gesloten vragen. Deze vragen krijgen in de enquête zelf al een vast aantal

codes mee, overeenkomstig het codeboek.² De antwoorden, in de vorm van deze vastgestelde codes, kunnen bijgevolg rechtstreeks overgenomen worden op het codeblad. Iets minder dan een derde zijn echter open vragen of vragen die een transformatie vereisen vooraleer coderen mogelijk is.

Bij een open vraag kan de respondent immers vrij antwoorden, wat impliceert dat de mogelijke waarden of antwoorden niet op voorhand gekend zijn. Het codeboek voor deze vragen kan slechts achteraf samengesteld worden. Het aantal verschillende waarden kan hierbij hoog oplopen. Men moet daarom voldoende posities voorzien op het codeblad.

Een bijkomend probleem is dat de codeerders verschillende interpretaties geven zodat de eigenlijke codering niet op een consistente wijze geschiedt. Voorbeelden van open vragen zijn nr. 25, 32, 37, 42, 50, 55.

Daarnaast zijn er vragen (bv. nr. 2, 4, 6, 7, 21, 22, 29, enz...) waarvan de antwoorden op zich wel kunnen overgenomen worden, maar waarbij het zinvoller is voor de verdere verwerking van de gegevens om ze onmiddellijk te transformeren tot direct bruikbare codes. Deze transformatie kan allerlei vormen aannemen, bv. bij vraag 2 moeten de antwoorden in categorieën omgezet worden; bij vraag 4 moeten voor elke aktiviteit de scores van de 5 weekdays en de 2 weekenddagen apart opgeteld worden; bij vragen 22 en 41 wordt rechtstreeks de duur bepaald door de omrekening van de antwoorden in het aantal maanden, zodat later makkelijker bewerkingen kunnen gemaakt worden. Om alle problemen te vermijden bij de codering van deze vragen, werd geopteerd voor het systeem van de voorcodering. Dit komt erop neer dat één of twee personen bij al deze vragen de uiteindelijke codes op de vragenlijst zelf noteert. Tijdens deze voor-codering maken ze de feitelijke codelijst op, waaraan ze zich zo consequent mogelijk houden, en die ze steeds kunnen aanpassen indien nodig. Deze

² Voor deze gesloten vragen kan het codeboek dus reeds op voorhand samengesteld worden.

voorcodering werkt uiteraard de consistentie en de betrouwbaarheid van het codeerwerk in de hand. Voor de andere vragen voeren ze de gepaste transformaties uit en noteren het resultaat per vraag op de vragenlijsten. Het aantal fouten in het codeerwerk wordt hierdoor drastisch teruggeschroefd.

5.2.3. Het eigenlijke coderen.

Een volgende fase is de eigenlijke codering van de enquêtes op de codebladen. Hierbij kunnen twee facetten onderscheiden worden, nl. de instructie en proefcodering enerzijds en de feitelijke codering van de vragenlijsten anderzijds.

De instructie is van belang omdat de codeerders goed vertrouwd moeten zijn met de inhoud en de structuur van de vragenlijst. Met de inhoud om onmogelijke en/of tegenstrijdige antwoorden te ontdekken en met de structuur omdat er veel opsplitsingsvragen voorkomen in de vragenlijst, naargelang bepaalde eigenschappen van de respondenten. Daarbij is het belangrijk om de vragen die voor de respondente niet van toepassing zijn te herkennen en op de juiste wijze te coderen. Voorbeelden van deze opsplitsingsvragen zijn : vraag 9 (kinderen onder de 18 jaar of niet); vraag 12 (vaste partner of niet); vraag 16 (de arbeidssituatie); vraag 19 (een betaalde baan vroeger of niet); verder komt er nog een opsplitsing voor bij de vragen 26, 40, 44, 59 en 85.

De codeerder moet dus op de juiste wijze de vragenlijst doorlopen en de overeenkomstige codes aanbrengen. Daarbij komt het regelmatig voor dat de respondenten zelf niet op de gepaste manier de vragen hebben overlopen. De codeerder moet dan zelf de gepaste structuur trachten af te leiden, op basis van de beschikbare gegevens.

Samenvattend kan men stellen dat enerzijds het coderen sterk vereenvoudigd wordt door de voorcodering omdat alle interpretatiemoeilijkheden en transformaties vooraf werden opgelost. Anderzijds kunnen er problemen opduiken als de respondenten

zelf de vragenlijst onvolledig, onjuist en/of inconsistent ingevuld hebben. Daardoor ontstaan nieuwe interpretatiemoeilijkheden die de codeerder zelf moet oplossen.

5.2.4. Controle op het codeerwerk.

Zoals vermeld geschiedde de controle op het codeerwerk door het onderzoeksteam zelf. Dit situeerde zich op twee vlakken. Vooreerst is er de controle op de voorcodering. Vanaf het begin werden systematisch de enquêtes nagekeken of ze juist en volledig voorgecodeerd waren. Waar nodig kon dan ook tijdig bijgestuurd en gecorrigeerd worden.

Verder moesten alle codeerders als proef een drietal enquêtes coderen, van elke categorie één. Hieruit kon een beeld afgeleid worden van de omvang en de aard van de fouten, per persoon en in het algemeen, zodat persoonlijke en algemene richtlijnen konden gegeven worden. De fouten kunnen in twee groepen ingedeeld worden :

- 1) structuurfouten : de volgorde en structuur van de enquête wordt op foute wijze geïnterpreteerd met als gevolg dat bij één fout meerdere posities verkeerd gecodeerd worden.
- 2) positiefouten : individuele codes worden verkeerd overgenomen, bv. door het visueel verspringen op eenzelfde record of tussen twee records of door een gebrek aan concentratie (vermoeidheid, nonchalance).

Algemeen bleek uit deze proef dat het codeerwerk, zowel qua moeilijkheidsgraad als concentratiegraad sterk onderschat werd door de studenten. De konfrontatie met deze fouten leidde wel tot enige ontnuchtering en vooral tot de nodige ernst. De codeerders werden er bovendien op attent gemaakt dat gedurende het codeerwerk systematisch controle zou uitgevoerd worden, met kans op sancties bij het niet nakomen van de afspraken.

De gecodeerde enquêtes werden per persoon gegroepeerd en chronologisch geordend. Vanaf de eerste enquête werd 1 op 5 ervan volledig nagekeken. Indien bleek dat er bepaalde

struktuurfouten gemaakt werden werden alle tot op dat moment gecodeerde vragenlijsten van die persoon voor die fout(en) nagekeken. Positiefouten kwamen over het algemeen niet zoveel voor. Codeerders waarbij systematisch meer positiefouten voorkwamen dan het gemiddelde (dat telkens bepaald werd via de steekproef van 1 op 5 enquêtes), werden intensief gecontroleerd en op de fouten gewezen. Hierdoor konden snel de fouten verbeterd worden en bij de verdere codering vermeden worden.

Het resultaat van dit alles is dat de foutenmarge van het globale codeerwerk zeer laag ligt : ongeveer 1 op 1000 posities, d.w.z. minder dan één foute positie per enquête.

Als besluit kan dan ook gesteld worden dat het codeerwerk goed ten einde is gebracht en het dus maximaal bijgedragen heeft tot de kwaliteit van het definitieve databestand.

5.3. Inlezen van de gegevens.

5.3.1. Het inponsen van de codes.

Het "ponsen" is niets anders dan het overbrengen van de codes op het codeblad naar een databestand in een bepaald computersysteem. In theorie is het ponswerk eenvoudiger dan het codeerwerk omdat enkel de getallen van het codeblad op een eenvormige wijze moeten worden ingetikt. Daartegenover staat echter dat het werk vrij saai, eentonig en vermoeiend is. Vooral de concentratie op het werk is van groot belang om fouten te vermijden. Bovendien kan de ponser weinig of geen aandacht besteden aan de inhoud van de cijfers, aangezien het werk snel moet gebeuren, omwille van de kosten. Dit probleem moet trouwens op het niveau van de codering opgelost worden. Bij het ponsen kan daarom enkel rekening gehouden worden met het fout overnemen van getallen, het vergeten van records of getallen, het omwisselen van records of getallen of het dubbel coderen van enquêtes.

5.3.2. Organisatie en controle van het ponswerk.

Omwille van bovengenoemde redenen werd per dag slechts een beperkt aantal uren per persoon aan het inlezen zelf besteed, nl. ongeveer twee uur in de voormiddag en twee tot drie in de namiddag. De ingelezen cijfers werden afgedrukt zodat de studenten thuis alles cijfer per cijfer konden nakijken en de fouten aanduiden. Regel per regel en positie per positie werden de ingeponste gegevens dus nagekeken. Vooraleer met nieuwe enquêtes te beginnen moesten eerst de fouten van de vorige verbeterd worden in het databestand.

Per ponsers werd bovendien systematisch controle gedaan op het verbeterde bestand (1 op 10 vragenlijsten) zodat tijdig kon worden ingegrepen bij een te hoge foutenmarge.

De bestanden van de verschillende ponsers werden vervolgens aan elkaar gekoppeld tot één ruw databestand. Tenslotte werd de laatste controle die mogelijk is op het ruwe bestand verricht. Via een speciaal fortranprogramma werd het aantal en de volgorde van de regels alsook het identificatienummer van elke vragenlijst gecontroleerd.

Vanaf dat moment was het ruwe bestand klaar voor de verdere verwerking via het SPSSX-programma.

HOOFDSTUK 6. DE DEFINITIEVE STEEKPROEF.

6.1. De non-respons.

Van de 1987 vragenlijsten die terugkeerden bleven er uiteindelijk 1243 over na de creatie van het definitieve databestand, bestemd voor de verdere analyse. In dit hoofdstuk wordt aangegeven hoe dit komt .

6.1.1. De grootte van de non-respons. (tabel 6.1.1.)

Zoals reeds aangegeven werd aan 3007 mensen een vragenlijst opgestuurd. Vermits er 1987 vragenlijsten terugkeerden, is de bruto-respons 66%. Bij de beoordeling van dit cijfer moet rekening gehouden worden met het feit dat niet kon voorzien worden dat de poststaking van mei 1986 voor vertraging en extra moeilijkheden zou zorgen, waardoor het oorspronkelijk verzendingsschema niet optimaal kon gevolgd worden. Ook konden niet alle raadgevingen van Dillmann volledig uitgevoerd worden. Drie voorbeelden om dit te illustreren :

(1) Omdat de enquêtes verstuurd werden vanuit en op kosten van de Vlaamse Gemeenschap en niet vanuit het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudiën of vanuit het Studiecentrum voor Sociaal en Economisch onderzoek, eiste de Regie der Posterijen dat de gebruikelijke voorgedrukte omslagen met kentekens van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap zouden gebruikt worden. Hierdoor kwam voor de ondervraagden het accent teveel op de opdrachtgevende overheid te liggen in plaats van op de onderzoeksinstellingen. Sommige mensen kunnen hierdoor afgeschrikt zijn, voor anderen zal het misschien de aanleiding geweest zijn om te twifelen aan de objectiviteit en de neutraliteit van het onderzoek.

(2) Het persoonlijk karakter werd nog meer aangetast door

het feit dat geen postzegels dienden gebruikt te worden en door de kleur en het karakter van die omslagen. Ook de voorgedrukte UV-stempel en de label 'Port betaald door bestemming' onderstreepten eerder het ambtelijke karakter ten koste van de gewenste persoonlijke aanpak.

(3) Een aantal feestdagen en vakantieperiodes (Allerheiligen, Kerstdag, Nieuwjaar) doorkruisten het proces van de enquêtering, wat tot een duidelijk waarneembare non-respons in die periode heeft geleid. Bij een strikte toepassing van de 'Total Design Method' van Dillmann kan dus een nog hogere respons vooropgesteld worden .

De 1987 teruggestuurde vragenlijsten moeten evenwel naderbij bekeken worden om de grootte van de non-respons te kunnen bepalen. Daarbij dient allereerst een onderscheid gemaakt te worden tussen uitvallers en echte weigeringen. De eerste reeks uitvallers zijn het gevolg van fouten en onvolkomenheden in het adressenbestand. ER werd namelijk gewerkt met adressen van de CSB-enquête welke door het Marketingbureau Dimarso waren geënqueteerd. Het betrof hier adressen van (hoofdzakelijk mannelijke) gezinshoofden. Omdat de burgerlijke staat daarbij niet vermeld stond, werden dus een aantal enquêtes verstuurd naar alleenstaande of alleenwonende mannen, die uiteraard vaststelden dat de vragenlijst niet door hen diende ingevuld te worden. Een aantal enquêtes keerden terug omdat op dat adres geen persoon woonde zoals op de omslag vermeld, of omwille van de onjuistheid van het adres. Tenslotte kunnen ook de personen ouder dan 60 jaar die omwille van hun ouderdom weigerden aan de enquête mee te werken als uitvallers beschouwd worden. Daar waar dit technisch mogelijk was werd immers aan deze groep mensen geen vragenlijst toegestuurd. Alleen bij de vervangadressen van categorie drie (zie sub 4.1.) beschikten we niet over de leeftijd, zodat een voorselectie op basis van leeftijd niet mogelijk was. Als met deze zaken wordt rekening gehouden is de oorspronkelijke steekproefgrootte niet 3007 maar 2784.

Het totaal echte weigeringen bedraagt 1403. Het grootste aantal (1020) daarvan stuurde niks terug en liet niets van zich horen. Een ander gedeelte (213) stuurde de vragenlijst terug maar vermeldde geen reden. Een klein gedeelte (44) gaf een korte toelichting waarom het hen niet interesseerde de vragenlijst in te vullen. Een laatste groep (126) tenslotte gaf te kennen niet aan de enquête te willen meewerken door de laatste aangetekende zending niet in ontvangst te nemen of af te halen op het postkantoor. Als al deze vormen van weigering tot deelname worden samengenomen, kan gesteld worden dat deze groep van 1403 personen 50% uitmaakt van diegenen die, theoretisch althans, tot de bedoelde steekproef behoorden. De eigenlijke respons bedraagt dus niet 66% maar wel 50%.

De 1381 ingevulde enquêtes zijn om drie redenen niet allemaal in het definitieve databestand opgenomen. Ten eerste zijn 45 enquêtes weggevallen omdat ze slecht waren ingevuld. Verder hadden een aantal betrokkenen het identificatienummer doorstreept en was bij enkele enquêtes door een administratieve vergissing geen identificatienummer op het oorspronkelijke enquêteformulier aangebracht. Tenslotte werden bij de koppeling met het CSB-bestand nog 65 enquêtes onbruikbaar omdat na controle bleek dat de corresponderende gegevens niet klopten. Voorzichtigheidshalve werden deze enquêtes niet verder weerhouden.

Tabel 6.1.1.: Overzicht van de respons en de non-respons.

Aantal verzonden enquêtes		3007
Aantal niet teruggestuurde enquêtes		1020
Aantal uitvallers (fout adressenbestand)		223
- alleenstaande man	51	
- verkeerd adres	85	
- te oud	87	
Aantal teruggetuurde enquêtes		1987
Aantal weigeringen		383
- teruggestuurd, niet ingevuld zonder vermelding van reden	213	
- teruggestuurd, geen interesse om in te vullen	44	
- weigerde zending in ontvangst te nemen	126	
Totaal aantal ingevulde enquêtes		1381
Onbruikbare enquêtes		237
- slecht ingevulde enquêtes	45	
- niet identificeerbaar	127	
- uitval bij koppeling met CSB	65	
Totaal aantal enquêtes in het definitief bestand		1243

6.1.2. analyse van de weigeringen.

Voor zover mogelijk is nagegaan of de groep personen die niet hebben meegewerkt aan de enquête significant verschillend is van de de groep van 1480 personen die wel de enquête ingevuld terugstuurden. Daaruit blijkt vooral dat weigeren functie is van de leeftijd en de scholingsgraad. Hoe ouder de betrokkenen hoe minder belangrijk en relevant hen de in de enquête gestelde problemen voorkwamen. Een belangrijk motief om de

vragenlijst in te vullen bleek dus voor hen weg te vallen. Voor laaggeschoolden bleek uiteindelijk de vragenlijst toch nog hier en daar onoverkomelijke problemen op te leveren, zodat in de toekomst aan dit aspect nog meer aandacht zal dienen geschonken te worden.

6.2. Representativiteit van de definitieve steekproef.

6.2.1. Inleiding.

Voor de enquête "De dagtaak van de vrouw" werd gewerkt met het adressenbestand van de gerealiseerde steekproef van het CSB-onderzoek "Indicatoren van de sociale zekerheid." Vooraleer de representativiteit van de gerealiseerde steekproef te bepalen door voor een aantal kenmerken te vergelijken met andere enquêtes of met gegevens omtrent de volledige populatie, moet eerst aangegeven worden hoe de representativiteit van de CBGS-SESO-steekproef in twee opzichten van de CSB-steekproef afhankelijk was en voorafgaandelijk ook nog door eigen opties is gedetermineerd.

De dubbele afhankelijkheid ten opzichte van de CSB steekproef heeft te maken met de wijze waarop de CSB-steekproef initieel is getrokken en met de door Dimarso gerealiseerde steekproef. De CSB-steekproef voor Vlaanderen is getrokken in functie van de inkomensproblematiek van de gezinnen. Alle gemeenten werden eerst ingedeeld in drie categorieën op basis van het gemiddeld belastbaar inkomen van de gemeente. Per groep van gemeenten werden dan telkens tien gemeenten ad random geselecteerd. Binnen die gemeenten werden dan eveneens ad random de te ondervragen gezinshoofden uitgeselecteerd. Door deze werkwijze is geen aandacht geschonken aan een evenredige verdeling naar provincië, met het gevolg dat de CSB steekproef zich kenmerkt door een onderbezetting van proefpersonen uit de provincies Antwerpen en Limburg en een oververtegenwoordiging van de provincies West- en Oost-Vlaanderen. Uit

de bespreking van hun steekproefresultaten,¹ blijkt verder dat de gerealiseerde CSB-steekproef voor Vlaanderen twee belangrijke kenmerken vertoont ten opzichte van de totale Vlaamse bevolking:

(1) Er is een ondervertegenwoordiging van de alleenstaanden en van de gezinshoofden met een lagere onderwijsopleiding, zij het in mindere mate.

(2) Er is een oververtegenwoordiging van de groep 30-39 jarigen en van de gezinnen met 4 of meer kinderen.

Op basis van dit alles kan verondersteld worden dat ook de CBGS-SESO-steekproef de zelfde vertekeningen zal vertonen. In de volgende paragraaf wordt de representativiteit op basis van de cijfers zelf onderzocht.

6.2.2. Analyse van de tabellen. (zie Bijlage 6)

Ter bepaling van de representativiteit werd voor de variabelen leeftijd, burgerlijke stand, kindertal, opleiding van de vrouw, en waar mogelijk ook voor de variabele regionale spreiding, een vergelijking gemaakt met de steekproefresultaten van de Volkstellingen van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, met de 4-de Nationale Enquête Gezinsontwikkeling van het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien, en tenslotte met de steekproef vrouwen uit de CSB-studie 'Indicatoren van de sociale zekerheid'. Om de vergelijkbaarheid mogelijk te maken diende de CBGS-SESO-steekproef uitgesplitst te worden in een groep 20-60 jarigen en een groep 20-44 jarigen. Voor een overzicht van de steekproef-samenstelling voor de variabelen leeftijd, onderwijsniveau van de vrouw, beroep, burgerlijke staat, aantal kinderen en provincie kan hier verwezen worden naar de frequentietabellen in Bijlage 6. De conclusies die hier per variabele gemaakt worden slaan op de resultaten van de twee groepen.

¹ Interne nota van 30 juli 1985 van Karel van den Bosch.

- LEEFTIJD : er is een kleine ondervertegenwoordiging van de 45-60 jarigen, een oververtegenwoordiging van de 25-39 jarigen en een meer uitgesproken ondervertegenwoordiging van de 20-24 jarigen.

- BURGERLIJKE STAND : hier scoort de steekproef relatief goed zij het dat er minder weduwen en uit-de-echtgescheidenen in de steekproef aanwezig zijn dan in realiteit.

- ONDERWIJSOPLEIDING VROUWEN : hier is er een ondervertegenwoordiging van de vrouwen met een lagere schoolopleiding en een oververtegenwoordiging van de vrouwen met een opleiding boven het niveau hogere humaniora.

- BEROEP VROUW : bij de 20-60 jarigen zijn er meer geschoolde (jonge) arbeidsters, en duidelijk minder zelfstandigen dan in het CSB-bestand, terwijl bij de 20-44 jarigen er vooral meer geschoolde en minder ongeschoolde arbeidsters zijn.

- BEROEP PARTNER : bij de 20-60 jarigen zijn er 8% meer arbeiders en 8% minder bij de resterende groepen dan in het CSB-bestand, terwijl voor de 20-44 jarigen er 5% meer arbeiders zijn en vooral minder bedienden.

- KINDERAANTAL : hier werd voor de 20-44 jarigen een vergelijking gemaakt met de gegevens van het NEGO-4 en het CSB onderzoek. Er zijn vooral minder personen met 1 kind en meer personen met 2 of 3 kinderen dan bij NEGO-4. Ten opzichte van het CSB-bestand zijn er minder personen met 1 kind en meer met 3 kinderen. Voor de 20-60 jarigen zijn er vooral meer personen met 2 kinderen dan in het CSB-bestand.

- REGIONALE SPREIDING : hier is er een ondervertegenwoordiging van de provincies Antwerpen en Limburg vooral, en een sterke oververtegenwoordiging van Oost- en West-Vlaanderen.

Als conclusie kan dus gesteld worden dat de steekproef is samengesteld zoals kon voorzien worden ten gevolge van de afhankelijkheid van de CSB-steekproef. De scheeftrekkingen voor de factoren leeftijd en opleiding zijn misschien wel vooral het gevolg van het verzamelen van de data via de postenquêtering. Veralgemening van de steekproefgegevens

naar het niveau van de Vlaamse Gemeenschap zullen dus met de nodige omzichtigheid en bescheidenheid dienen gemaakt te worden. Waar nodig zal hieraan door middel van wegingscoëfficiënten verholpen worden.

6.3. De arbeidssituatie van de steekproefpopulatie

In deze sectie worden alleen enkele frequentietabellen in verband met de arbeidssituatie van de respondenten gegeven, omdat dit toch de belangrijkste afhankelijke variabele is in het onderzoeksproject.

In de steekproef van 1243 respondenten is 41% huisvrouw, 40% is buitenshuiswerkend of als zelfstandige actief, 9% is werkzoekend en 10% is gepensioneerd. Uit Tabel 6.3.1. blijkt duidelijk dat het al dan niet huisvrouw zijn in sterke mate bepaald wordt door de leeftijd van de vrouw.

Tabel 6.3.1. Arbeidssituatie van de vrouw naar leeftijd.

	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	TOT.
Huisvrouw	18	38	57	73	-	41
Uithuiswerkend	57	54	39	17	1	40
Werkzoekend	25	8	4	2	-	9
Gepensioneerd	-	-	-	8	99	10
n =	244	348	274	226	104	1196

Van de huisvrouwen heeft 65% vroeger een job buitenshuis uitgeoefend. In de leeftijdsgroepen 30-39 jaar, 40-49 jaar, en 50-59 jaar is dit respectievelijk zo voor 82%, 67% en 60%. Wat de toekomst betreft wil 26% van de huisvrouwen een job buitenshuis zoeken. Voor de huisvrouwen in de leeftijdsgroepen 50-59, 40-49, 30-39, 20-29, loopt dit cijfer op van

18 over 25, 40, tot 49%.

In de groep van buitenshuiswerkenden werkt 63% voltijds tegenover 37% deeltijds. Alleen in de leeftijdsgroep 30-39 is er duidelijk een grotere groep vrouwen die deeltijds werkt. In beide groepen wil ongeveer 35% voor de pensioenleeftijd het werk stoppen, geheel of gedeeltelijk. Van de buitenshuiswerkenden wil 63% later evenveel uur beroepsarbeid verrichten als thans het geval is. Dit geldt voor 77% van de deeltijdswerkenden en voor 54% van de voltijdswerkenden. 32% wil in de toekomst minder uren werken. Bij de voltijdswerkenden bedraagt dit cijfer 43% en bij de deeltijdswerkenden toch ook 11%.

HOOFDSTUK 7 : KWALITEIT VAN DE ANTWOORDEN.

Hier worden twee aspecten behandeld die betrekking hebben op de bruikbaarheid van de bekomen antwoorden. De non-respons per vraag of type vragen komt eerst aan de orde. Niet alle vragen zijn immers door alle respondenten die theoretisch die vraag dienden te beantwoorden, in gelijke mate ingevuld. Dit geeft uiteraard consequenties voor de aanwending in de analyse en voor de representativiteit. In een tweede paragraaf wordt de kwaliteit van de antwoorden behandeld vanuit de vragen die zowel in de eigen enquête als in de enquête van het CSB voorkwamen. Hier wordt dus niet het probleem gesteld van de validiteit van de in dit onderzoek opgenomen meetinstrumenten zelf. Dit aspect komt ter sprake bij de rapportering waar met de desbetreffende instrumenten gewerkt wordt.

7.1. De non-respons per vraag.

7.1.1. Vragen die aan iedereen zijn gesteld.

De non-respons is zeer gering (maximaal 2% op 1243 enquêtes) bij de vragen over feitelijkheden zoals de arbeids-situatie, de afstand van de eigen woning naar die van de ouders, de burgerlijke stand, het onderwijsniveau van de ouders, de lidmaatschappen in socio-culturele of syndicale verenigingen. De non-respons varieert tussen 2 en 4% bij een reeks opinie-vragen en bij de vragen in verband met taakverdeling en communicatie tussen de partners, de opvoeding van de kinderen en vragen inzake ziekte en gezondheid. Vragen in verband met de tijdsbesteding, wie de zorg heeft over de kinderen voor en na de school, tijdens de vakanties en zoverder, werden door ongeveer 5% van de respondenten niet beantwoord. De non-respons loopt verder op tot 7% bij de vragen omtrent de beleidsvoorstellen, de vragen inzake bezit, de manier van aankopen en de mate van gebruik van huishoudelijke toestellen.

Tevredenheidsvragen, vragen in verband met een vermindering van het inkomen, het gebruik van betaalde huishouddiensten, opinies ten aanzien van arbeidsduurverkorting, de appreciatie van de verschillende activiteiten, kennen een non-respons die oploopt tot 10%. Een nog hogere non-respons werd vastgesteld bij de vragen omtrent de politieke voorkeur (18%), de perceptie van de activiteiten in termen van bekwaamheid, arbeid en wensen (20%), welke type arbeidsduurverkorting ingevoerd te worden (20%) en met welk percentage (40%).

7.1.2. Vragen voor de huisvrouwen.

Alle huisvrouwen hebben de vraag ingevuld sinds wanneer ze huisvrouw zijn en welk werk ze vroeger deden. 5% non-respons is vastgesteld op de vraag of ze in de toekomst een job zullen zoeken, 10% non-respons op de vraag naar de reden van het huisvrouw zijn, de redenen waarom ze in de toekomst een betaalde baan willen en de verandering in hun tijdsbesteding indien ze een werk buitenshuis zouden vinden. 20% non-respons was er bij de vraag wat er zal gebeuren bij eventuele inkomensdaling. De non-respons klimt tot 30% bij de vraag naar voorbeelden voor de negatieve waardering die de huisvrouwen ondervinden en bij de vraag naar de financiële vergoeding voor huisvrouwen en het inkomen dat ze vroeger verdienden. Een non-respons van 60% is er bij de vraag naar voorbeelden voor de positieve waardering die de huisvrouwen genieten.

7.1.3. Vragen voor de werkzoekenden.

Werkzoekenden hebben bijna allen de gestelde vragen volledig ingevuld, zodat er slechts een kleine non-respons op enkele vragen werd vastgesteld. De maximale non-respons is trouwens slechts 15% voor de vragen naar voorbeelden bij de positieve en de negatieve beleving van het werkloos zijn. Bij de vraag welke baan ze zoeken is er 6% non-respons, 5% bij de vraag

naar de tijdsbesteding op het ogenblik dat ze een job zouden hebben en 2% voor de vragen in verband met het bijverdienen en de periode binnen dewelke ze een job willen. Op alle andere vragen was de non-respons nihil.

7.1.4. Vragen voor de buitshuiswerkenden.

Hier is een kleine non-respons bij de vragen naar de redenen waarom ze in de toekomst meer, minder of een gelijk aantal uren willen werken, bij de vragen of de stopzetting van de job tijdelijk dan wel definitief zal zijn en wanneer. Er is 5% non-respons op de vragen naar het aantal uren dat men meer of minder wil werken en de vragen naar de eigen scholingsgraad. Een grotere non-respons is er bij de vraag naar de redenen voor het stopzetten van de job (15%) en hoeveel men meer wil verdienen als men meer uren zou presteren (40%).

7.2. Consistentie van de antwoorden.

Algemeen kan gesteld worden dat de vragenlijst vrij goed tot zeer goed is ingevuld. Dit blijkt onder meer uit het feit dat voor die vragen waarop het antwoord analoog of logisch ten opzichte van elkaar diende te zijn, er inderdaad een grote consistentie wordt vastgesteld. In de vragenlijst kon die interne consistentie nagegaan worden voor een aantal vragen in verband met de burgerlijke staat, de vragen inzake de aanwezigheid thuis van minderjarige kinderen, het beroep van de vrouw en de vraag in verband met de tijdsbesteding. Ook bij de verschillende opinievragen werden er meerdere items opgenomen op basis waarvan de consistentie in het antwoordgedrag kon worden getoetst. Uit de vergelijkingen die gemaakt werden, bleek dat maximum drie procent van de ondervraagden antwoorden gegeven hebben die niet logisch in overeenstemming te brengen zijn met het antwoord op de overeenkomstige vraag uit de vergelijking.

HOOFDSTUK 8. FINANCIËLE EVALUATIE VAN EEN POSTENQUËTE EN EEN HUIS-AAN-HUIS ENQUËTE

8.1. Inleiding.

In de vorige hoofdstukken werden uitvoerig de motieven, de modaliteiten en het verloop van de postenquête besproken. Het vertrekpunt was uiteraard het vrij beperkt budget van het projekt, dat in grote mate de keuze heeft bepaald voor een postenquête. Men kan deze keuze evenwel ook vanuit een andere hoek laten geschieden, nl. door te vertrekken van een financiële vergelijking van een postenquête en een huis-aan-huis enquête. Hierbij moeten de relatieve kosten geschat worden voor het aantal enquêtes dat men wenst over te houden.

In wat volgt wordt gepoogd een financiële evaluatie uit te voeren. Hierbij worden vier scenario's vergeleken voor telkens dezelfde enquête, nl. "Dagtaak van de vrouw", uitgevoerd binnen het kader van dit projekt.

Scenario 1 : postenquête, volledig in eigen beheer.¹

Scenario 2 : huis-aan-huis enquête, in eigen beheer.

Scenario 3 : huis-aan-huis enquête, deels in eigen beheer.

Scenario 4 : huis-aan-huis enquête, volledig uitbesteed.

Aangezien deze vier werkwijzen hun implicaties hebben voor de aard van de enquête moet vanaf het begin met een aantal belangrijke bedenkingen rekening gehouden worden.

1) Voor dit onderzoek werd samengewerkt met het Centrum voor Sociaal Beleid (CSB) van de UFSIA-Antwerpen. Dit betekende de adressen werden geleverd door het CSB, nl. adressen die

¹ De scenario's voor een postenquête, deels of volledig uitbesteed aan een enquêtebureau, werden niet uitgewerkt bij gebrek aan reëel cijfermateriaal.

zij effectief geënqueteerd hadden binnen het kader van hun onderzoek, en dat de gegevens van hun enquête (sociale indicatoren) worden doorgegeven zodat deze vragen niet meer in deze enquête nodig waren.

Tevens is het zeer moeilijk na te gaan wat het zou kosten om zelf de steekproef te laten trekken. Daarom kan men niet de absolute doch enkel de relatieve kost bepalen; immers hierdoor verschilt enkel het aantal vragen, wat geen invloed heeft op de keuze tussen de scenario's.²

2) Naargelang de aard van de enquêtering zal ook de vragenlijst aangepast moeten worden. De aard van de vragen en de wijze van de vraagstelling zal in functie van de soort enquêtering moeten zijn. Daarom gaan we er bij de berekening vanuit dat er geen noemenswaardig verschil zit in de informatieve waarde van de output van de enquête naargelang het gekozen scenario.

3) Er wordt tevens vanuit gegaan dat er ongeveer even veel tijd en kosten nodig zijn voor de voorbereiding, het opstellen en het opvolgen van de enquêtering voor de scenario's. Deze kosten (arbeid-, administratieve en materiaalkosten) zijn moeilijk exact te bepalen en worden daarom buiten beschouwing gelaten. Men kan veronderstellen dat deze kosten

² Bij deze postenquête is er ongeveer 55 % verlies (niet bruikbare enquêtes) zodat er dubbel zoveel adressen beschikbaar moeten zijn. Voor een huis-aan-huis enquête moet er voor elk adres nog een vervangadres voorradig zijn, dus ongeveer hetzelfde aantal.

Men zou theoretisch van een a-priori selectie kunnen spreken omdat enkel vrouwen geënqueteerd werden die reeds effectief de CSB-enquête beantwoord hadden, zodat een hoge bereidheidsgraad aanwezig was, wat de responsgraad omhoog zou getrokken hebben. Deze idee werd echter ontkracht door een controle-enquetering bij 100 vrouwen die niet door het CSB ondervraagd werden. De bruto- noch de netto-respons lag hierbij even hoog. De positieve invloed van de effectieve respons bij het CSB werd waarschijnlijk tegengewerkt door de hogere enquête-moeheid bij de tweede enquetering.

bij een postenquête zeker niet hoger zijn dan bij een huis-aan-huis enquête. Immers de proefenquête bij een huis-aan-huis-enquête kost veel meer dan bij een postenquête. Ook de opvolging en controle van de enquetering neemt bij een mondelinge enquête meer tijd in beslag. Bij de postenquête worden een aantal extra kosten voor administratief werk bij de verzending bijgerekend.

4) De berekening gaat tot het moment dat het ruwe bestand op band staat, dus na het ponswerk en de koppeling van de verschillende ruwe deelbestanden. Met de kosten van de zuivering van het bestand en de verwerking van de gegevens wordt geen rekening gehouden.

Wat de zuivering van het bestand betreft kan men o.i. opnieuw stellen dat deze zeker hoger liggen bij een huis-aan-huis enquête, omdat de enqueteurs niet altijd even correct werken. Ook het codeer- en ponswerk brengt op dit vlak verschillen mee, nl. meer fouten indien dit werk niet in eigen beheer is verricht, dus meer computerkosten en tijd. Vanuit deze optiek kan men veronderstellen dat de kosten voor de zuivering van het bestand stijgen volgens het gekozen scenario, gaande van scenario 1 (laagste kosten) tot scenario 4 (hoogste kosten).

5) De berekening is gebaseerd op het nettoresultaat van deze enquête. Van de 3007 enquêtes die werden verstuurd, kwamen 1350 goed ingevulde vragenlijsten terug binnen.³

6) Normaliter zou nog een uitgavepost voor een geschenkje per goed ingevulde vragenlijst moeten worden gevoegd. Deze kostprijs werd in voorliggend onderzoek gedragen door door de

³ Van deze 1350 enquêtes gingen er 107 goed ingevulde verloren doordat de koppeling met het CSB-bestand niet mogelijk was (zie sub 6.1.) Voor de financiële evaluatie blijven deze vragenlijsten echter wel geldig.

Nationale Loterij en werd uitgekeerd onder de vorm van tiende biljetten van de Nationale Loterij. Gezien de verschillende scenario's voor een zelfde aantal enquêtes worden vergeleken, en er vanuit wordt gegaan dat ook voor de huis-aan-huis-enquêtes over een subsidiëring mogelijk is, werd deze post uit de berekeningen gehouden. Indien men zelf de geschenkjes zou moeten bekostigen, dan zou dit resulteren in een meerkost van ongeveer 300.000 fr voor 3000 bruikbare enquêtes (ongeveer 100 fr per enquête).

8.2. Kosten van de postenquête. (scenario 1)

Zoals reeds eerder vermeld, werden een aantal kosten (briefomslagen, drukwerk, verzendingskosten) door het betrokken ministerie zelf gedragen. De reële kost ervan is daarom niet perfect na te gaan. Om toch een betrouwbaar cijfer te geven voor de globale kosten werden voor deze diensten en goederen de prijzen gehanteerd waarvoor ze op de markt gekocht kunnen worden, uiteraard in de meest gunstige omstandigheden. Dit maakt de vergelijking met de kosten van een uitbestede enquête toch in voldoende mate realistisch. In de onderstaande tabel volgt een overzicht van de kosten per rubriek. Voor een gedetailleerde berekening wordt verwezen naar bijlage 7.

TABEL 8.1. Overzicht : kosten van de postenquête.

1. Verzendingskosten	359.340
2. Drukwerk	136.020
3. Briefomslagen, etiketten, enz.	85.679
4. Coderen en ponsen (arbeid)	191.000
5. Administratie en sekretariaat	55.000
6. Verwerking van de non-respons	14.965
7. Computerkost (ponsen)	62.632
Totale kost voor 1350 enquêtes	904.636 Bf
Gemiddelde kost per enquête	751 Bf

Uitgaande van de gemiddelde kostprijs van 751 Bf per enquête, kan men tevens de kost schatten voor bv. 3000 goed ingevulde enquêtes : 2.253.000 Bf. De keuze viel op 3000 enquêtes omdat ook de schatting van de kosten van de uitbestede enquêtes hierop gebaseerd is. Deze totale som is proportioneel bepaald en houdt dus geen rekening met de mogelijke schaalvoordelen bij de drukkosten, de samenwerking met het CSB en de administratie. Verder blijkt uit de bijlage dat de verzendingskosten voor iets meer dan de helft besteed worden aan de 3° (aangetekende) zending alleen. In bijlage 3 kan men in de tabel zien dat de derde zending juist 615 bijkomende enquêtes oplevert (20 %). Daarvan werden er 126 (20 %) expliciet geweigerd door de respondent, die dus onbruikbaar zijn. De aangetekende zending zorgde dus wel voor een hoge bruto-respons, maar leverde vooral een hoge non-respons met opgave van reden (zie sub 6.1.1.). Probleem hier is dat de verhouding tussen de goed en slechte respons en non-respons per zending niet gekend is. Men kan zich evenwel de vraag stellen of het marginaal effect van het aangetekend schrijven voor de globale output (goed ingevulde enquêtes) wel in verhouding is tot de hoge marginale kosten. Indien deze zending niet aangetekend wordt verstuurd, kan men op de uitgaven minstens 150.000 fr uitsparen voor 1350 goed ingevulde enquêtes.

8.3. Huis-aan-huis enquête, in eigen beheer. (scenario 2)

Indien men dezelfde enquête volledig in eigen beheer mondeling zou afnemen bij de respondenten thuis, vallen er een aantal specifieke methodegebonden kosten voor de postenquête weg. Een aantal algemene kosten blijven evenwel bestaan en een aantal specifieke kosten komen erbij. In tabel 8.3. vindt men een overzicht van de kosten. (Zie ook Bijlage 7) Uit de tabel blijkt dat de totale kost voor 3000 enquêtes ongeveer 900.000 Bf. hoger ligt dan voor de postenquête. Hierbij werd wel extra 100.000 Bf. aangerekend voor

sekretariaats- en/of administratiewerk, omdat de organisatie van de afname van de enquête veel meer tijd inbeslag neemt.

TABEL 8.3. Overzicht : kosten van een huis-aan-huis enquête, in eigen beheer. (senario 2)

1. Verzendingskosten	66.000
2. Drukwerk	74.415
3. Omslagen	15.228
4. Coderen en ponsen (arbeid)	330.000
5. Administratie en sekretariaat	155.000
6. Computerkost (ponsen)	120.000
7. Afname van de enquête	2.400.000
Totale kost voor 3000 enquêtes	3.160.643 Bf
Gemiddelde kost per enquête	1.053 Bf

De vraag kan gesteld worden of de geschatte kost voor de afname niet te laag is voor deze uitgebreide vragenlijst.⁴ Het voordeel van een postenquête is juist dat de respondenten rustig de tijd kunnen nemen om uitgebreide vragen (bv. vragen 4, 5, 72) goed in te vullen.

Een mogelijke tussenliggende variant is dat men de enquêtes huis-aan-huis bezorgd, met de nodige instructies opdat de vragenlijst goed zou ingevuld worden, en de mensen ze zelf te laten invullen en terugsturen.

8.4. Huis-aan-huis enquête, het codeer- en ponswerk in eigen beheer. (scenario 3)

Deze werkwijze impliceert dat men de afname van de enquête uitbestedt aan een enquêtebureau, terwijl het codeer- en het ponswerk in eigen beheer blijft. In tabel 8.4 worden de kosten weergegeven. (Zie verder Bijlage 7)

⁴ Deze prijs werd geschat door het enquêtebureau Dimarso N.V., met name de bruto kostprijs zonder de BTW.

TABEL 8.4. Overzicht : kosten van een huis-aan-huis
enquête, deels in eigen beheer. (scenario 3)

1. Verzendingskosten	66.000
2. Drukwerk	74.415
3. Omslagen	15.228
4. Coderen en ponsen (arbeid)	330.000
5. Administratie en sekretariaat	55.000
6. Computerkost (ponsen)	120.000
7. Afname van de enquête	3.034.500
<hr/>	
Totale kost voor 3000 enquêtes	3.695.143 Bf
Gemiddelde kost per enquête	1.232 Bf

Het verschil met het vorige scenario ligt dus duidelijk in de lagere kostprijs voor het codeer- en ponswerk en de afname van de enquête, waarbij in scenario 2 geen vaste kosten en BTW worden gerekend. Kwalitatief is er bij scenario 2 tevens een grotere mogelijkheid om de afname intensief van dichtbij te volgen, te controleren en indien nodig tijdig bij te sturen. Ook de controle op het codeer- en ponswerk heeft men bij scenario 2 volledig zelf in handen. De foutenmarge zal wellicht lager liggen, dus ook de kosten in tijd en het gebruik van de computer. De omvang kan echter niet exact bepaald worden.

8.5. Huis-aan-huis enquête, volledig uitbesteed. (scenario 4)

Bij dit scenario wordt de enquête (voor de fasen die in deze evaluatie meegerekend worden) volledig uitgevoerd door een enquêtebureau. De output die gekocht wordt bestaat uit de ingevulde vragenlijsten en de computertape met het ruwe bestand. In tabel 8.5. is het overzicht van de kosten weergegeven. (Zie ook bijlage 7)

TABEL 8.5. Overzicht : kosten van een huis-aan-huis enquête, volledig uitbesteed. (scenario 4)

1. Verzendingskosten	66.000
2. Drukwerk	74.415
3. Omslagen	15.228
4. Administratie en sekretariaat	55.000
5. Afname van de enquête	4.343.500
	<hr/>
Totale kost voor 3000 enquêtes	4.554.143 Bf
Gemiddelde kost per enquête	1.518 Bf

8.6. Evaluatie.

De totale kosten voor 3000 enquêtes liggen voor scenario 4 ongeveer 860.000, 1.400.000 en 2.300.000 Bf hoger dan voor resp. scenario 3, 2 en 1.

Algemeen kan besloten worden dat voor de factoren van de enquêtering die in deze evaluatie betrokken werden, de post-enquête er bijzonder goed uitkomt. Er is een enorme besparing mogelijk ten opzichte van de huis-aan-huis enquête. Uiteraard dient de aard van het onderzoek, de soort vragen, enz. er zich toe te lenen. Bij de uiteindelijke keuze tussen de twee soorten enquêtes moet dus rekening gehouden met de typische inhoudelijke verschillen en met de kwalitatieve waarde van de output.

Voor dit onderzoek in verband met Gezinsarbeid kunnen de beide werkwijzen toegepast worden. Op louter financiële gronden, maar ook op kwalitatieve gronden lijkt de post-enquête het meest voordelig te zijn, m.a.w. de beste kosten-baten verhouding te hebben.

Bij de drie scenario's van de huis-aan-huis enquête blijkt de evaluatie ten voordele van de enquêtering in eigen beheer uit te komen.

B I J L A G E N .

1. Enquêteformulier van het CSB-onderzoek 'sociale indicatoren'
2. Begeleidingsbrieven.
3. Aantal verzonden en teruggestuurde enquêtes.
4. Reacties van de geënquêteerden.
5. Codeerbladen.
6. Tabellen : representativiteit van de definitieve steekproef.
7. Financiële evaluatie van een postenquête versus een huis-aan-huis enquête, al of niet in eigen beheer.

BIJLAGE 1 : Enquêteformulier van het CSB-onderzoek 'Sociale Indicatoren'

	ENQUETENUMMER																											
V R A G E N L I J S T S O C I A L E I N D I K A T O R E N																												
<p>1. (ENQ. DEZE VRAGENLIJST HEEFT BETREKKING OP DE GEZINSTOESTAND ZOALS DIE <u>NU</u> IS EN WORDT BIJ VOORKEUR AFGENOMEN VAN HET GEZINSHOOFD (BIJ TWIJFEL : DE SELANGRIJKSTE 'KOSTWINNER'), ZOWEL DE VRAGEN OVER HEM/HAAR ALSOOK OVER DE ANDERE GEZINSLIEDEN. ER WORDT EERST EEN BASISROOSTER OPGESTELD WAARIN AL DE LEDEN VAN HET HUISHOUDEN EEN VOLGNUMMER KRIJGEN.</p> <p>NOTEER OP DE EERSTE TWEE REGELS HET GEZINSHOOFD EN EVENTUELE PARTNER, OP DE REGELS 3 T/M 9 EVENTUELE KINDEREN VAN OUD NAAR JONG (EN OP DE REGELS 10 T/M 13 EVENTUELE ANDERE INWONENDE PERSONEN). PERSONEN DIE VROEGER TOT HET GEZIN BEHOORDEN MAAR NU NIET MEER WORDEN <u>NIET</u> OP HET GEZINSBLAD OPGENOMEN.)</p> <p>Mag ik vooreerst even de samenstelling van uw huishouden noteren? Met <u>huishouden</u> bedoel ik al de mensen die samen eten en van hetzelfde inkomen leven, of nog anders gezegd hun mogelijke inkomsten voor een groot gedeelte samenleggen. (Inbegrepen werkende thuiswonende kinderen die kostgeld betalen, alsook studenten ten laste van thuis, verblijvend op kot.) Begin met uzelf als gezinshoofd. Welk is uw leeftijd, geslacht, burgerlijke staat en nationaliteit?</p> <p>Voor al de andere leden van uw huishouden, beginnend met uw partner, vervolgens de kinderen in volgorde van leeftijd en tenslotte andere personen, geeft U de leeftijd en geslacht. Kan U hierbij ook nog de relatie van deze personen tot uzelf aangeven?</p> <p>(ENQ. U GEBRUIKT HIERVOOR OUS HET LOSBLADIG SCHEMA DAT BIJ UW VRAGENLIJST GEVOEGD IS. U TOONT EVENEENS KAART 1, 2 en 3 WAAROP DE KODES STAAN VOOR DE RELATIE TOT HET GEZINSHOOFD, BURGERLIJKE STAAT EN NATIONALITEIT. DE LEEFTIJD NOTEERT U IN HET VAKJE EN HET GESLACHT IS VOORGEKODEERD.)</p>																												
<p>2. Zijn er van uw gezin reeds kinderen welke <u>NIET MEER THUIS</u> wonen en ook niet ten uwen laste vallen?</p> <p style="text-align: right;">- ja - 1 - neen (VRAAG 3) - 2</p> <p>INDIEN JA :</p> <p>Kan U mij voor elk van deze kinderen de leeftijd geven, of ze al of niet nog onderwijs volgen en het onderwijsniveau? (ENQ. <u>TOON KAART 4 MET ONDERWIJSNIVEAUS</u>) U kan hiervoor gebruik maken van de antwoordmogelijkheden welke op deze kaart staan. Met onderwijsniveau bedoelen wij voor de afgestudeerden het hoogst voltooide onderwijsniveau; indien nog schoolgaand : de richting waarin men momenteel studeert.</p> <p>(ENQ. ENKEL 4 OUDSTE)</p>																												
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2"></th> <th rowspan="2">LEEFTIJD</th> <th colspan="2">ONDERWIJSVOLGEND</th> <th rowspan="2">ONDERWIJSNIVEAU</th> </tr> <tr> <th>JA 1</th> <th>NEEN 2</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>kind 1</td> <td>/ /</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>/ /</td> </tr> <tr> <td>kind 2</td> <td>/ /</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>/ /</td> </tr> <tr> <td>kind 3</td> <td>/ /</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>/ /</td> </tr> <tr> <td>kind 4</td> <td>/ /</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>/ /</td> </tr> </tbody> </table>			LEEFTIJD	ONDERWIJSVOLGEND		ONDERWIJSNIVEAU	JA 1	NEEN 2	kind 1	/ /	1	2	/ /	kind 2	/ /	1	2	/ /	kind 3	/ /	1	2	/ /	kind 4	/ /	1	2	/ /
	LEEFTIJD			ONDERWIJSVOLGEND			ONDERWIJSNIVEAU																					
		JA 1	NEEN 2																									
kind 1	/ /	1	2	/ /																								
kind 2	/ /	1	2	/ /																								
kind 3	/ /	1	2	/ /																								
kind 4	/ /	1	2	/ /																								

										ENQUETENUMMER	
GEZINSBLAD											
LEDEN HUISHOUDEN	VOLGNUMMER	VOORNAAM	VRAAG 1 RELATIE TUT GEZINSHOOFD	VRAAG 1 LEEFTIJD	VRAAG 1 GESLACHT		VRAAG 1 BURGERLIJKE STAAT	VRAAG 1 NATIONA- LITEIT	VRAAG 3 ONDERWIJS- NIVEAU	VRAAG 4 TEWERK- GESTELD	
					MAN 1	VROUW 2				JA 1	NEEN 2
GEZINSHOOFD / HOOFKOSTWINNER	1				1	2				1	2
PARTNER	2				1	2				1	2
EIGEN, STIEF- EN PLEEGKINDEREN VAN OUD NAAR JONG	3				1	2				1	2
	4				1	2				1	2
	5				1	2				1	2
	6				1	2				1	2
	7				1	2				1	2
	8				1	2				1	2
	9				1	2				1	2
ANDERE PERSONEN VAN OUD NAAR JONG	10				1	2				1	2
	11				1	2				1	2
	12				1	2				1	2
	13				1	2				1	2

(ENQ. VAN WIE WERD DE VRAGENLIJST AFGENOMEN ? VOLGNUMMER :.....)

3. (ENG. TOON KAART 4 MET ONDERWIJSNIVEAUS)

Kan U mij voor ieder van de leden van uw huishouden en met behulp van deze kaart aangeven welke studies de leden van uw huishouden hebben gedaan in dagonderwijs? Met studies bedoelen wij voor hen die momenteel nog school lopen de richting die zij studeren en voor de afgestudeerden de hoogst voltooide studies.

(ENG. INVULLEN OP BASISROOSTER VRAAG 3)

4. Kan U mij voor ieder van de leden van uw huishouden aangeven of deze personen al of niet tewerkgesteld zijn?

(ENG. INVULLEN OP BASISROOSTER VRAAG 4) (ENG. WANNEER GESPROKEN WORDT OVER B.T.K. (BIJZONDER TIJDELIJK KADER), D.A.C. (DERDE ARBEIDSCIRCUIT), R.V.A.-STAGIAIR, TEWERKGESTELDE WERKLOZEN, MOET U DEZE PERSONEN ALS TEWERKGESTELDE PERSONEN BESCHOUWEN EN NIET ALS WERKLOZE. IEMAND LANGER DAN 1 MAAND ZIEK WORDT ALS NIET TEWERKGESTELD BESCHOUWD.)

5. (ENG. VOOR ALLEENSTAANDE MET OF ZONDER KINDEREN)

Bent U ooit gehuwd geweest of hebt U vroeger samengewoond?

- ja (VRAAG A) - 1

- neen(VRAAG B) - 2

INDIEN JA :

A. (ENG. TOON KAART 4 MET ONDERWIJSNIVEAUS)

Kan U aangeven welke studies de vroegere partner gevolgd heeft?

B. (ENG. TOON KAART 5 MET BEROEPSKATEGORIEEN)

Kan U met behulp van de antwoordmogelijkheden op deze kaart aangeven tot welke beroepscategorie de vroegere partner behoorde?

C. Kunt U een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving geven van het beroep van de vroegere partner?

.....

5. (ENG. VRAAG M.B.T. DE SITUATIE BIJ DE OUDERS VAN HET GEZINSHOOFD)

A. (ENG. TOON KAART 4 MET ONDERWIJSNIVEAUS)

Kan U met behulp van de antwoordmogelijkheden op deze kaart aangeven welke studies uw vader gevolgd heeft?

B. (ENG. TOON KAART 5 MET BEROEPSKATEGORIEEN)

Kan U met behulp van de antwoordmogelijkheden op deze kaart aangeven tot welke beroepscategorie uw vader behoort?

C. Kunt U een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving geven van het beroep van uw vader?

.....

D. Toen U nog thuis was, hadden uw ouders het financieel zeer moeilijk, moeilijk, eerder moeilijk, eerder gemakkelijk, gemakkelijk of zeer gemakkelijk?

- zeer moeilijk - 1
- moeilijk - 2
- eerder moeilijk - 3
- eerder gemakkelijk - 4
- gemakkelijk - 5
- zeer gemakkelijk - 5

7. Mag ik enkele vragen stellen over elk van de tewerkgestelde personen ?
 (ENG. INDIEN GEEN "TEWERKGESTELDE PERSONEN" GA OVER NAAR VRAAG 8)
 (ENG. PERSONEN DIE REEDS LANGER DAN EEN MAAND ZIEK ZIJN WORDEN ALS NIET TEWERKGESTELD BESCHOUWD) (ENG. NOTEER NUMMER VAN GEZINSBLAD OP VOLGENDE ROOSTER)

	GEZINS- HOOFD	PARTNER	ANDERE TEWERKGE- STELDE	ANDERE TEWERKGE- STELDE
NUMMER VAN GEZINSBLAD			_____	_____
A. (ENG. TOON KAART 5 MET BEROEPSCATEGORIE- EN) Tot welke beroepscategorie behoort ...?	_____	_____	_____	_____
B. Kunt U een zo nauwkeurig mogelijke omschrijving geven van het beroep van ...? (ENG. VB. : HELPT IN FAMILIEBEDRIJF, KRUIDENIER, LASSER, STIKSTER, GEMEENTE-BEDIENDE, ...)
C. Welk statuut heeft ...? - werknemer vast benoemd bij de overheid of het onderwijs - werknemer niet vast benoemd bij de overheid of het onderwijs - werknemer in de privé-sektor - zelfstandige (ook helper waarvoor sociale bijdragen worden betaald) (ENG. INDIEN TWIJFEL OMCIRKEL HET MEEST WAARSCHIJNLIJKE ANTWOORD EN NOTEER DE WERKGEVER)	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
D. Hoeveel uren per week werkt ... in het kader van dit beroep ?	_____	_____	_____	_____
E. Welk is het netto-inkomen dat ... per maand in dit beroep verdient ? (ENG. BIJ WEIGERING LEG INKOMENSSCHAAL VOOR) (ENG. TOON KAART 3, LETTER INVULLEN) Indien U de volgende schaal van inkomens bekijkt, waar bevindt zich dan het netto-inkomen van ...? U hoeft mij enkel de letter te geven.	_____	_____	_____	_____
F. Deft ... nog een bijbetrekking uit ? - ja (VRAAG F1) - neen (VRAAG 8)	1 2	1 2	1 2	1 2
<u>INDIEN JA :</u> F1 Is dit als zelfstandige of als werknemer ? - zelfstandige - werknemer in de privé-sektor - werknemer in de openbare sektor	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3
F2 Welk is het netto-inkomen dat ... per maand met deze bijbetrekking verdient ?	_____	_____	_____	_____

8. Mag ik enkele vragen stellen over de niet-tewerkgestelde personen boven de 16 jaar ?
 (ENG. INDIEN GEEN "NIET-TEWERKGESTELDE PERSONEN" GA OVER NAAR VRAAG 9)
 (ENG. NOTEER NUMMER VAN GEZINSLIID OP VOLGENDE ROOSTER)

	GEZINS- HOOFD	PARTNER	ANDERE NIET-TE- WERKGE- STELDE	ANDERE NIET-TE- WERKGE- STELDE
NUMMER VAN GEZINSBLAD	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /
A. Welk is de reden dat ... niet tewerkgesteld is ?				
1. werkloos uitkeringsgerechtigd	1	1	1	1
2. werkloos niet uitkeringsgerechtigd	2	2	2	2
3. gepensioneerd (ook brug- en ver- vroegd pensioen)	3	3	3	3
4. ziekte	4	4	4	4
5. gehandicapt	5	5	5	5
6. student	6	6	6	6
7. legerdienst/burgerdienst	7	7	7	7
8. doet huishouden	8	8	8	8
9. andere	9	9	9	9
B. Is ... tewerkgesteld geweest ?				
- ja (VRAAG 81)	1	1	1	1
- neen (VRAAG 9)	2	2	2	2
<u>INDIEN JA :</u>				
B1 Tot wanneer was dat ? (ENG. BV. MAAND /0/3/JAAR /8/4/)	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /
B2 (ENG. TOON KAART 5 MET BEROEPSKATE- GORIEN) In welke beroepskategorie was ... laatst tewerkgesteld ?	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /
B3 Kunt U een zo nauwkeurig mogelijke om- schrijving geven van het beroep waarin ... tewerkgesteld was ?
B4 Welk statuut had ...?				
- werknemer vast benoemd bij de over- heid of het onderwijs	1	1	1	1
- werknemer niet-vest benoemd bij de overheid of het onderwijs	2	2	2	2
- werknemer in de privé-sektor	3	3	3	3
- zelfstandige (ook helper waarvoor sociale bijdragen werden betaald)	4	4	4	4
(ENG. INDIEN TWIJFEL ONCIRKEL HET MEEST WAARSCHIJNLIJKE ANTWOORD EN NOTEER DE WERKGEVER)
B5 Hoeveel uren per week werkte ... in het kader van dit beroep ?	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /
B6 Welk is het netto inkomen dat ... per maand verdiende in dit beroep ? (ENG. BIJ WEIGERING LEG INKOMENSSCHAAL VOOR) (ENG. TOON KAART 9. LETTER INVULLEN) Indien U de volgende schaal van inko- mens bekijkt, waar bevindt zich dan het laatste netto inkomen van ...? U hoeft enkel de letter te geven.	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /	/ / / / /

C. Geeft ... een bijbetrekking uit ?				
- ja (VRAAG C1)	1	1	1	1
- neen (VRAAG 9)	2	2	2	2
INDIEN JA :				
C1 Is dit als zelfstandige of als werknemer ?				
- zelfstandige	1	1	1	1
- werknemer in de privé-sektor	2	2	2	2
- werknemer in de openbare sektor	3	3	3	3
C2 Welk is het netto inkomen dat ... per maand met deze bijbetrekking verdient ?	/ /	/ /	/ /	/ /

8. A. Het totale beschikbaar inkomen voor een gezin bestaat uit netto-lonen en wedden voor de gepresteerde arbeid (hoofd- en eventuele bijbetrekkingen) meer ook uit een aantal vervangingsinkomens van de sociale zekerheid zoals het kindergeld, werkloosheidsvergoeding (doelmatigheids- en pensioenen, uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid (ziektewet en invaliditeit), arbeidsongevallen, bestaansminimum, steun O.C.M.W. en bijkomende uitkeringen van fondsen voor bestaanszekerheid, lijfrenten en interesten.

Indien U volgende schaal van inkomens bekijkt, waar bevindt zich dan het netto-totaal gezinsinkomen per maand van uw gezin, alles inbegrepen ? U hoeft enkel de letter naast het juiste bedrag te zeggen.

(ENG. TOON KAART 5, LETTER INVULLEN) / /

B. (ENG. DEZE VRAAG PAS STELLEN WANNEER DE RESPONDENT BEREID WAS TE ANTWOORDEN OP DE VOORGAANDE VRAAG !)

Kan U me ook zeggen hoeveel uw netto-totaal gezinsinkomen juist bedraagt ?

(ENG. BRING AAN) / /

10. Hoe groot moet volgens U, voor uw huishouden het netto-maandelijkse inkomen, alles inbegrepen, minstens zijn om juist (net) rond te komen (de eindjes aan elkaar te knopen) ?

/ /

11. Kunt U met het totale gezinsinkomen per maand zoals het nu is, zeer moeilijk, moeilijk, eerder moeilijk, eerder gemakkelijk, gemakkelijk, zeer gemakkelijk rondkomen voor uw huishouden ?

- zeer moeilijk - 1
- moeilijk - 2
- eerder moeilijk - 3
- eerder gemakkelijk - 4
- gemakkelijk - 5
- zeer gemakkelijk - 6

12. Welk netto maandelijks inkomen voor uw huishouden zou U in uw omstandigheden zeer slecht vinden ? En slecht ? Onvoldoende ? Voldoende ? Goed ? Zeer goed ?

(ENG. TOON KAART 7) (ENG. BRING AAN, OP IEDERE REGEL ZEN BEORAG)

- zeer slecht als het zou liggen rond BF per maand
- slecht als het zou liggen rond BF per maand
- onvoldoende als het zou liggen rond BF per maand
- voldoende als het zou liggen rond BF per maand
- goed als het zou liggen rond BF per maand
- zeer goed als het zou liggen rond BF per maand

13. (ENG. ENKEL INDIEN KINDEREN)
 Hoeveel kinderen krijgt U kinderbijslag, welke kinderen zijn dit en hoeveel bedraagt de totale kinderbijslag die U ontvangt ?

TOTAAL AANTAL KINDEREN MET KINDERBIJSLAG _____

VOLGNUMMER VAN DE KINDEREN _____

TOTAAL BEDRAG AAN KINDERBIJSLAG _____

14. (ENG. ENKEL INDIEN KINDEREN)
 Ontvangt één of meerdere van uw kinderen een studiebeurs ? Indien ja, voor welke kinderen ontvangt U een studiebeurs en hoeveel bedraagt het totale bedrag ?

TOTAAL AANTAL KINDEREN MET STUDIEBEURS IN SECUNDAIR ONDERWIJS EN HET TOTAAL BEDRAG HIERVAN PER JAAR _____

TOTAAL AANTAL KINDEREN MET STUDIEBEURS IN HOGER ONDERWIJS EN HET TOTAAL BEDRAG HIERVAN PER JAAR _____

15. Ik ge U nu nog een aantal uitkeringen noemen. Kan U mij zeggen of iemand in uw huishouden deze uitkering krijgt en zo ja, hoeveel personen, wie, en het eventuele bedrag van de tegemoetkoming per maand ?

(ENG. MAXIMUM 2 KOLOMMEN INVULLEN)

	AANTAL TREKKERS	VOLGNUMMER 1° TREKKER	BEDRAG	VOLGNUMMER 2° TREKKER	BEDRAG
werkloosheidsuitkering (dop, stempelgeld, geen bruggensioen)	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____
ziekte- en invaliditeitsuitkering/ziekengeld (niet terugbetaling dokterskosten en medicamenten)	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____
vergoeding voor arbeidsongeval	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____
vergoeding voor beroepsziekte	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____		
fonds voor bestaanszekerheid (bijkomende sociale zekerheidsuitkeringen, in hoofdzaak aanvullende werkloosheidsuitkeringen, zoals toegekend in de bouwnijverheid, horeca, metaalverwerkende nijverheid, textiel, ...) (vb. vorstvergoeding, gebroederspremie, verplaatsingskosten, ...)	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____		
tegemoetkoming aan mindervaliden (gewone, bijzondere, aanvullende, hulp van derden, aanvulling bij gewaarborgd inkomen voor bejaarden)	_____/_____/_____	_____/_____/_____	_____/_____/_____		

16. Zijn er in uw huishouden personen die een pensioen ontvangen? Zo ja, om hoeveel personen gaat het dan? Welke soorten pensioenen ontvangen zij, en wat zijn de eventuele bedragen per maand?

	AANTAL TREKKERS	VOLGNUMMER 1° TREKKER	BEDRAG	VOLGNUMMER 2° TREKKER	BEDRAG
wettelijk rust- en overlevingspensioen (gewaarborgd inkomen voor bejaarden, vervroegd en brugpensioen inbegrepen)	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____
aanvullend pensioen of groepsverzekering door de werkgever betaald	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____
aanvullend pensioen: privé-verzekering of levensverzekering	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____

(ENG. INDIEN GEMIDDE AANVULLENDE PENSIOENEN NIET MAANDELIJKS WORDEN UITBETAALD, MAAR UITGEKEERD WERDEN IN DE VORM VAN EEN EENMALIGE KAPITAALSOVERDRACHT, NOTEER DIT BEDRAG DAN IN HET ONDERSTAANDE ROOSTER, SAMEN MET HET JAAR VAN DE UITKERING.)

	AANTAL TREKKERS	VOLGNUMMER 1° TREKKER	TOTAAL BEDRAG	JAAR VAN UITKERING	VOLGNUMMER 2° TREKKER	TOTAAL BEDRAG	JAAR VAN UITKERING
aanvullend pensioen of groepsverzekering door de werkgever betaald	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____
aanvullend pensioen: privé-verzekering of levensverzekering	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____
kapitaalomzetting, rente wettelijke pensioenen	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____	____/____

17. Kunt U mij zeggen of U, of iemand anders van uw gezin, volgende uitkeringen ontvangt, en zo ja, hoeveel personen dat zijn en het bedrag van de tegemoetkoming per maand.

	AANTAL TREKKERS	BEDRAG
O.C.M.W.-steun (bestaansminimum en aanvullende steun)	____/____	____/____
alimentatie ontvangen (onderhoudsgeld voor ex-partner, als voor kinderen)	____/____	____/____
militievergoeding/soldij (ook voor burgerdienst)	____/____	____/____

18. Is er iemand in uw huishouden die alimentatie (onderhoudsgeld voor ex-partner en kinderen) moet betalen? Zo ja, wie en welk bedrag?

volgnummer ____/____ bedrag ____/____

19. A. Ik ga U dadelijk enkele sociale zekerheidsuitkeringen aandoemen. Kunt U me voor elke uitkering zeggen wat het bedrag is dat elke persoon, die deze uitkering trekt volgens U, tenminste zou moeten kunnen ontvangen indien hij/zij alleenstaande is en indien hij/zij een gezin ten laste heeft?

	alleenstaande	gezin
pensioenen	____/____	____/____
invaliditeit	____/____	____/____
werkloosheid	____/____	____/____
bestaansminimum (O.C.M.W.-bijstand)	____/____	____/____

B. Kan U mij ook vertellen wat het minimumbedrag een kinderbijslag is dat elk kind zou moeten ontvangen ?

_____ / per maand

20. A. (ENG. TOON KAAR NR. 3)

Hier ziet U een lijst met 20 goederen, diensten en activiteiten. Welke vindt U hiervan noodzakelijk, in die zin dat ieder gezin (of persoon) ze zich zou moeten kunnen veroorloven, en dat niemand zonder zou moeten leven ?

Goederen / Diensten / Activiteiten	Vindt deze noodzakelijk	
	NEEN	JA
1. een ijskast	0	1
2. een wasmachine	0	1
3. een telefoon	0	1
4. een auto	0	1
5. een kleuren-t.v.	0	1
6. een week vakantie per jaar, weg van huis (maar niet bij familie)	0	1
7. vrijetijdsgoederen voor de kinderen (sportgerief, fiets...) (enkel voor gezinnen met kinderen)	0	1
8. een vochtvrije woning	0	1
9. een eigen slaapkamer voor kinderen van verschillen geslacht boven de 10 jaar (enkel voor gezinnen met kinderen)	0	1
10. verwarming om de woonkamers te verwarmen als het koud is	0	1
11. centrale verwarming in huis	0	1
12. een W.C. in de woning (die niet gedeeld wordt met andere gezinnen)	0	1
13. een bad of douche (dat niet gedeeld wordt met andere gezinnen)	0	1
14. drie maaltijden per dag voor de kinderen (enkel voor de gezinnen met kinderen)	0	1
15. een maaltijd met vlees, gevogelte of vis om de 2 dagen	0	1
16. een warme waterdichte jas	0	1
17. twee paar waterdichte schoenen	0	1
18. voor alle kinderen hoger onderwijs tot 20 jaar (enkel voor gezinnen met kinderen van 18 jaar en ouder)	0	1
19. geregeld een deel van het inkomen sparen	0	1
20. elke dag een krant	0	1

20. B. Als U deze lijst nogmaals bekijkt, welk van deze goederen heeft U niet en welke activiteiten doet U niet (of uw kinderen niet) ? Welk van deze goederen die U momenteel niet heeft zoudt U wel willen hebben en welke activiteiten die U momenteel niet doet zoudt U wel willen doen, maar kan U zich financieel niet veroorloven ?

Goederen / Diensten / Activiteiten	heeft (doet) niet	heeft (doet) wél	wil dit niet hebben (doen)	wil dit wél hebben (doen) maar kan het financieel niet veroorloven
1. een ijskast	0	1	0	1
2. een wasmachine	0	1	0	1
3. een telefoon	0	1	0	1
4. een auto	0	1	0	1
5. een kleuren-t.v.	0	1	0	1
6. een week vakantie per jaar, weg van huis (maar niet bij familie)	0	1	0	1
7. vrijetijdsgoederen voor de kinderen	0	1	0	1
8. een vochtvrije woning	0	1	0	1

9. een eigen slaapkamer voor kinderen van verschillend geslacht boven de 10 jaar (enkel voor gezinnen met kinderen)	0	1	0	1
10. verwarming om de woonkamers te verwarmen als het koud is	0	1	0	1
11. centrale verwarming in huis	0	1	0	1
12. een W.C. in de woning (die niet gedeeld wordt met andere gezinnen)	0	1	0	1
13. een bad of douche (dat niet gedeeld wordt met andere gezinnen)	0	1	0	1
14. drie maaltijden per dag voor de kinderen (enkel voor gezinnen met kinderen)	0	1	0	1
15. een maaltijd met vlees, gevogelte of vis om de twee dagen	0	1	0	1
16. een warme waterdichte jas	0	1	0	1
17. twee paar waterdichte schoenen	0	1	0	1
18. voor alle kinderen hoger onderwijs tot 20 jaar (enkel voor gezinnen met kinderen van 18 jaar en ouder)	0	1	0	1
19. geregeld een deel van het inkomen sparen	0	1	0	1
20. elke dag een krant	0	1	0	1

21. Bent U of een ander persoon uit dit huishouden eigenaar of huurder van deze woning of bewoont U deze gratis ?

- eigenaar - 1
- huurder - 2
- onderhuurder - 3
- gratis bewoner - 4
- verblijvend in instelling - 5

22. (ENG. VOOR EIGENAAR)

Hoeveel bedraagt de maandelijkse afbetalingssom van deze woning ?

_____ /

(ENG. VOOR HUURDER)

Hoeveel bedraagt de maandelijkse huurprijs van deze woning ?

_____ /

(ENG. VOOR PERSONEN VERBLIJVEND IN INSTELLING)

Hoeveel dient U maandelijks te betalen voor uw verblijf in deze instelling ?

_____ /

23. (ENG. ENKEL VOOR EIGENAARS)

Hoeveel huur zou U per maand voor deze woning moeten betalen, indien U er de eigenaar niet van was ?

_____ /

24. Bent U of een ander persoon uit uw huishouden eigenaar van één of meer andere woningen dan deze (huizen, appartementen, kamers) die U niet zelf bewoont ?

- ja (VRAAG A1) - 1
- nee (VRAAG 25) - 2

INDIEN JA :

A. Hoeveel bedraagt de netto-maandelijkse opbrengst van deze verhuur(en) ?

_____ /

B. Hoeveel bedraagt de maandelijkse afbetalingssom van deze woning(en) ?

_____ /

BIJLAGE 2 :

B.2.1. Eerste begeleidingsbrief.

STUDIECENTRUM VOOR ECONOMISCH EN
SOCIAAL ONDERZOEK
Prinsstraat, 13,
2000 ANTWERPEN

Brussel,

CENTRUM VOOR BEVOLKINGS- EN GEZINSSTUDIEN
Nijverheidsstraat, 37,
1040 BRUSSEL

Geachte Mevrouw,

De Universiteit Antwerpen (UFSIA) en het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudien (CBGS) hebben opdracht gekregen te onderzoeken met welke problemen U als vrouw in uw werk thuis enerzijds en eventueel in uw beroepsarbeid anderzijds te kampen hebt.

De opdrachtgever is van mening dat de vrouwen in de gelegenheid dienen gesteld te worden zelf hun opinies en hun ervaringen inzake het werk thuis en/of buitenshuis, te formuleren. Vooral nu allerlei maatregelen worden voorgesteld die een groter evenwicht tussen gezin en beroep kunnen mogelijk maken.

Daarom bent U, te samen met 4.000 andere vrouwen, uitgekozen om als vertegenwoordigster van de vrouwelijke bevolking, bijgevoegde vragenlijst in te vullen. U bewijst hiermede een grote dienst aan alle vrouwen in Vlaanderen, want de resultaten van het onderzoek zullen gebruikt worden door beleidsmensen, vrouwen- en gezinsorganisaties alsook door wetenschappers.

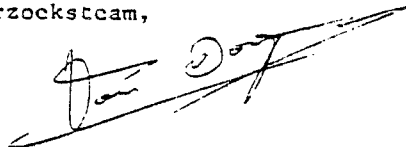
U mag ervan overtuigd zijn dat uw privacy strikt zal gerespecteerd worden. Eens uw vragenlijst in ons bezit, wordt uw naam en adres van onze lijsten verwijderd, en worden uw antwoorden volledig anoniem verwerkt.

Indien U dit wenst, kan U ook een overzicht van de resultaten van het onderzoek ontvangen. U noteert op de keerzijde van de omslag, die U terugstuurt, uw naam en adres alsook de vermelding "onderzoeksresultaten gewenst".

Hebt U vragen of voorstellen, schrijf of telefoneer ons a.u.b. U kan ons bereiken op de volgende nummers : 03/231.66.60 (toestel 282) of 02/230.85.55 (toestel 440).

Wij danken U van harte voor uw bereidwillige medewerking,

Het onderzoeksteam,

Dr. Marcia De Wachter, Koen Pauwels, Walter Van Dongen, Luk Deschamps.

B.2.2. Bedankingskaartje.

Geachte Mevrouw,

Vorige week ontving U een vragenlijst omtrent uw werk thuis en/of buitenshuis.

Hartelijk dank voor het invullen en terugsturen van de vragenlijst ! Mocht U dit nog niet gedaan hebben, mogen wij U dan ook vragen om dit per kerende te doen? De vragenlijst werd immers naar een vooraf geselecteerde groep gestuurd, om op die manier de mening en de opinie van alle Vlaamse vrouwen te leren kennen. Het is daarom echt belangrijk dat ook U dit formulier ingevuld terugstuurt.

Als U door één of andere omstandigheid geen vragenlijst mocht ontvangen hebben, wilt U ons dit laten weten op het nummer 02/230.85.55. (toestel 440)? Dan sturen wij U aanstonds het nodige toe.

Wij danken U van harte voor uw medewerking.

Dr. Marcia DE WACHTER en Koen PAUWELS,
Projectverantwoordelijken.

B.2.3. Tweede begeleidingsbrief.

CENTRUM VOOR GEZINS- EN BEVOLKINGSSTUDIEN
Nijverheidsstraat, 35-37
1040 BRUSSEL

STUDIECENTRUM VOOR SOCIAAL EN ECONOMISCH ONDERZOEK
Prinsstraat, 13
2000 ANTWERPEN

Geachte Mevrouw,

Drie weken geleden ontving U van ons een vragenlijst, waarbij gevraagd werd naar feiten, houdingen en opinies inzake uw werk thuis en/of buitenshuis.

Wij menen dat het van groot belang is dat alle vrouwen zelf hun opinie en hun standpunt in die aangelegenheden formuleren, nu de overheid en het bedrijfsleven allerlei maatregelen voorstellen die een groter evenwicht tussen gezin en werk moeten mogelijk maken.

Wij veroorloven ons bij U aan te dringen de vragenlijst ingevuld terug te sturen, omdat uw antwoord van het grootste belang is voor de waarde van deze studie. Wij bekwamen immers uw adres door een zorgvuldige wetenschappelijke steekproef waarbij alle Vlaamse vrouwen een gelijke kans hadden om uitgekozen te worden. Voor deze studie werden ongeveer 4.000 vrouwen in Vlaanderen geselecteerd. Opdat de mening van alle Vlaamse vrouwen zou weergegeven worden is het echt noodzakelijk dat ook U de vragenlijst ingevuld terugstuurt. Ingesloten vindt U een extra exemplaar van de vragenlijst.

Wij danken U van harte voor uw medewerking,

Onze beste groeten,

Dr. Marcia DE WACHTER en Koen PAUWELS,
Projectverantwoordelijken.

B.2.4. Derde begeleidingsbrief.

CENTRUM VOOR GEZINS- EN BEVOLKINGSSTUDIEN
Nijverheidsstraat, 35-37
1040 BRUSSEL

STUDIECENTRUM VOOR SOCIAAL EN ECONOMISCH ONDERZOEK
Prinsstraat, 13
2000 ANTWERPEN

Geachte Mevrouw,

Wij schreven U al eerder in verband met het onderzoek bij 4000 vrouwen over hun werk thuis en buitenshuis.

Het groot aantal enquêtes dat wij tot hiertoe mochten ontvangen stemt ons zeer gelukkig. Om evenwel een volstrekt juist inzicht te kunnen verwerven, is het belangrijk dat wij ook uw antwoord mogen ontvangen. Ook uw opinie is werkelijk van groot belang voor het welslagen van de onderzoeksopdracht.

Dit is immers het eerste groot en diepgaand onderzoek over de arbeid van de vrouw thuis en buitenshuis in Vlaanderen. De resultaten van dit onderzoek zullen gebruikt worden door de beleidsverantwoordelijken, door vele drukkingsgroepen die opkomen voor de belangen van de vrouw en het gezin en door de wetenschappers.

Indien U dit verlangt, zenden wij U de resultaten van ons onderzoek. U vult achteraan uw naam en adres in en U vermeldt "onderzoeksresultaten gewenst!" Over enkele maanden zenden wij U dan de onderzoeksbevindingen door.

Uw persoonlijke bijdrage tot dit onderzoek is echt belangrijk en wordt door ons ten eerste op prijs gesteld !

Met oprechte hoogachting,

Dr. Marcia DE WACHTER en Koen PAUWELS,
Projectverantwoordelijken.

B.2. 5. Medewerking Nationale Loterij.

BRUSSEL , POSTDATUM

MEVROUW ,

BETREFT : Enquête 'DAGTAAK VAN DE VROUW'

Gelet op het belang van dit onderzoek , heeft de Raad van Beheer van de Nationale Loterij beslist een bijdrage te leveren aan het welslagen van deze enquête.

INDIEN U DEZE VRAGENLIJST VOLLEDIG INGEVULD ONS TERUGSTUURT, ONTVANGT U VAN ONS TWEE BILJETTEN VAN DE NATIONALE LOTERIJ.

Wij hopen op uw bereidwillige medewerking.

Met onze vriendelijke groeten,

Dr Marcia De WACHTER en KOEN PALWELS.

BIJLAGE 3. Aantal verzonden en teruggestuurde enquêtes.

In onderstaande tabel vindt men een overzicht van het aantal enquêtes dat voor elke groep verstuurd en teruggestuurd werd, telkens voor de drie verzendingen die overeenkomstig het tijdschema van de Dilmann-methode uitgevoerd werden.

TABEL B.3.1. Aantal verzonden en teruggestuurde enquêtes.

Gr.	1° zending			2° zending			3° zending			TOT.
	UIT	IN	%	UIT	IN	%	WEG	IN	%	UIT
Gr.1	553	135	24	420	269	49	275	376	68	1248
Gr.2	625	159	25	480	241	39	380	368	59	1485
Gr.3	673	179	27	500	305	45	370	469	70	1543
Gr.4	722	187	27	520	356	49	375	492	68	1617
Gr.5	434	105	25	330	201	46	240	282	65	1004
TOT.	3007	778	26	2250	1372	46	1640	1987	66	6897

Bij de eerste zending is het effect van het kaartje ingerekend. De absolute en procentuele cijfers voor de ingestuurde enquêtes zijn cumulatief. Het aantal verzonden enquêtes voor de tweede en derde zending is niet gelijk aan het verschil van de verzonden en teruggezonden enquêtes uit resp. de eerste en tweede zending. Reden is dat er nog enkele enquêtes binnenkwamen terwijl, overeenkomstig het tijdsschema van Dilmann, de volgende zending reeds gebeurd was.

In het totaal werden een kleine 7000 vragenlijsten verstuurd over de drie zendingen heen, naar 3007 respondenten. 1987 vragenlijsten werden teruggestuurd, 66 procent van het aantal respondenten. Bij de eerste zending kwamen 778 (26%) van de vragenlijsten terug, bij de tweede zending 594 (20%), en bij de derde zending 615 (20%).

15. Minder sociale lasten voor de werkgevers	1
16. Vervroegde pensionering voor vrouwen	3
17. Meer deeltijds werk	3
18. Arbeidsduurverkorting met loonbehoud	2
19. Arbeidsduurverkorting	1
20. Verplicht pensioen op 60 jaar	1
21. Behoud van de vijf dagenweek	1
22. Langere loopbaanonderbreking	1
23. Meer deeltijds werk tijdens de schooluren	1
24. Gratis gemeenschapsdiensten voor opvoeding	1
25. Meer verlofdagen in de periode dat kinderen thuis zijn van de school	1

B.4.3. Opmerkingen die een pleidooi inhouden voor een herwaardering van de huisvrouw.
(n=23, waarvan 21 door huisvrouwen)

1. Huisvrouw wordt te weinig gewaardeerd	8
2. Het opvoeden van kinderen is een dagtaak	2
3. Vrouwen moeten thuis werken zodat er minder werkloosheid is	6
4. Moeder van drie kinderen moet thuis zijn	1
5. Waarom krijgen werkzoekende vrouwen een uitkering en wij niet	1
6. Huishoudelijk werk en buitenshuisarbeid is moeilijk te combineren	1
7. Beter huishoudelijk werk doen dan bandwerk op fabriek	1
8. Tevreden met de huidige dagtaak	1
9. Goede organisatie van het huishoudelijk werk spaart veel geld uit	1
10. Huishoudelijke arbeid wordt fel onderschat	1
11. Meer contactmogelijkheden tussen huisvrouwen gewenst	1
12. De huisvrouw staat volledig buiten de maatschappij	1

B.4.4. Diverse opmerkingen.

(n= 12 waarvan 6 door huisvrouwen en 6 door buitenshuiswerkenden.)

1. We verlangen nu rust	1
2. We verlangen werk	1
3. De wereld is rot	1
4. Er kan toch niks veranderd worden	1
5. Maatschappij is gevaarlijker en onveiliger geworden	1
6. Probleem nummer één is dat tussen rijk en arm	1
7. Ik moet buitenshuis werken om financieel rond te komen	2
8. Met studerende kinderen moet je wel bijverdienen	1
9. Buitenshuisarbeid brengt meer welvaart op	1
10. Deeltijds werk leidt tot minder betrokkenheid op het werk	1
11. Vergoeding aan de huisvrouw leidt tot nog grotere ongelijkheden	1

BIJLAGE 4 : Reacties van de geënquêteerden.

B.4.1. In verband met de enquête.

(n = 102, waarvan 68 door buitenshuiswerkenden en 32 door huisvrouwen.)

1. Te moeilijk	7
2. Te moeilijk omwille van de leeftijd	20
3. Moeilijk om tijdsindeling te geven	1
4. Sommige vragen moeilijk te beantwoorden voor vrouw van een zelfstandige	12
5. Sommige vragen met delicaat karakter (vb inkomen, politieke voorkeur, lidmaatschap vereniging, toekomstperspectieven)	7
6. Te lang	13
7. Saai, eentonig, onduidelijk, verwarrend	4
8. Niet aangepast aan de situatie van de ongehuwde vrouw	2
9. Te weinig gericht de relatie met de kinderen	1
10. Teveel gericht op de materialistisch ingestelde mens	1
11. Te weinig aandacht voor de positie van zieken en gehandicapten	1
12. Teveel gericht op de vrouwen aan de haard	1
13. Geen aandacht voor de meerderjarige kinderen die nog thuis zijn	1
14. Waarom verplicht U ons zo'n vragenlijst in te vullen (zie aangetekende zending)	1
15. Ik heb ze ingevuld om niet nog eens de vragenlijst te ontvangen	1
16. Zal het iets opbrengen?	3
17. Boeiend, maar te klassiek vrouwelijk	1
18. Waarom geen vragen naar sociale indicatoren	4
19. Interessant om vrij mening te uiten	10
20. Goed, geen probleem om in te vullen	5

B.4.2. Voorstellen van beleidsmaatregelen

(n= 40, waarvan 23 door buitenshuiswerkenden en 17 door huisvrouwen.)

1. Huisvrouw-zijn moet betaald worden	9
2. Sociaal statuut voor de huisvrouwen	3
3. Weduwenpensioen voor vrouwen onder 45 jaar	1
4. Man meer verdienen zodat vrouw kan thuiswerken	1
5. Grotere fiscale aftrek voor ééninkomensgezinnen	1
6. Stempelgeld in functie van het inkomen van de man	1
7. Hogere kinderbijslag	1
8. Hogere uitkeringen voor de vrouwen	1
9. Meer aandacht voor zieken	1
10. Lagere belastingen	2
11. Stemrecht voor vreemdelingen	1
12. Minder discriminatie van de vrouwen	1
13. Goedkopere sociale voorzieningen	1
14. Verplicht sluitingsuur voor zelfstandigen	1

BIJLAGE 6 : Tabellen : representativiteit van de
definitieve steekproef.

B.6.1 Tabellen voor 20-60 jarige vrouwen. ¹

B.6.1.1. Procentuele verdeling naar leeftijd.

Leeftijd	Type steekproef		
	(1)	(2)	(3) ²
20 - 24	7	6	9
25 - 29	16	14	14
30 - 34	15	15	14
35 - 39	16	15	13
40 - 44	13	14	12
45 - 49	12	12	13
50 - 54	11	12	13
55 - 59	10	12	12
n =	1.098	2.667	1.302.957

¹ (1) = CBGS-SESO studie "Dagtaak van de vrouw".
(2) = CSB-bestand voor Vlaanderen, "Indicatoren voor
de Sociale Zekerheid".
(3) = NIS-volkstelling van 1986.

² Tabel 01.01.A : ongehuwden zijn niet inbegrepen.

B.6.1.2. Procentuele verdeling naar burgerlijke stand.³

Burgerlijke stand	Type steekproef		
	(1)	(2)	(3)
Gehuwd + feitelijk gescheiden	96	95	93
Wettelijk gescheiden	2	3	3
In weduwstaat	2	2	2
n =	1.056	2.552	1.302.957

B.6.1.3. Procentuele verdeling naar onderwijsniveau.

Onderwijsniveau	Type steekproef	
	(1)	(2)
Lager Onderwijs	20	25
Lager Middelb. Beroep + Technisch	20	20
Hoger Middelb. Beroep + Technisch	15	16
Lager Middelbaar Humaniora	10	10
Hoger Middelbaar Humaniora	15	12
NUHO - korte type	15	12
NUHO - Lange type + Universiteit	5	5
n =	1067	2667

³ Ongehuwden zijn niet inbegrepen.

B.6.1.4. Procentuele verdeling : beroep vrouw en partner.

Beroepsniveau	Beroep vrouw		Beroep partner	
	(1)	(2)	(1)	(2)
Ongeschoolde arbeider	16	17	10	11
Geschoolde arbeider	11	5	31	26
Bediende	54	55	32	35
Hoger kader	3	2	8	10
Zelfstandige, landbouw, Vrije beroepen, Bedrijfsleiding	16	20	15	18
n =	624	1159	988	2134

B.6.1.5. Procentuele verdeling naar kinderaantal.

Aantal kinderen	Type steekproef	
	(1)	(2)
0 kinderen	15	16
1 kind	24	26
2 kinderen	37	33
3 kinderen	17	16
4 kinderen of meer	7	9
n =	1098	2667

B.6.1.5. Procentuele verdeling naar provincie.⁴

Provincie	Type steekproef		
	(1)	(2)	(3)
Antwerpen	19	17	27
Oost-Vlaanderen	30	29	23
West-Vlaanderen	17	29	18
Brabant	17	18	17
Limburg	7	7	15
n =	1243	2936	1.433.896

⁴ Deze tabel geldt voor de gehele steekproef.

B.6.2. Tabellen voor de groep 20-44 jarige vrouwen. ⁵

B.6.2.1. Procentuele verdeling naar leeftijd.

Leeftijd	Type steekproef			
	(1)	(2)	(3)	(4)
20 - 24	10	9	15	16
25 - 29	24	23	22	25
30 - 34	23	23	23	25
35 - 39	24	24	20	19
40 - 44	19	21	20	15
n =	736	1702	815.365	2412

B.6.2.2. Procentuele verdeling naar burgerlijke stand.

Burgerlijke stand	Type steekproef		
	(1)	(2)	(3)
Gehuwd + feitel. gescheiden	96	96	97
Wett.gescheiden	3	3	2
Weduwstaat	1	1	1
n =	636	1708	788.168

⁵ (1) = CBGS-SESO onderzoek inzake gezinsarbeid.
 (2) = CSB-steekproef voor het Vlaamse Gewest.
 (3) = NIS-volkstelling van 1981.
 (4) = NEGO- 4 onderzoek.

B.6.2.3. Procentuele verdeling naar onderwijsniveau.

Onderwijsniveau	Type steekproef		
	(1)	(2)	(4)
Lager Onderwijs	12	15	19
Lager Middelbaar	28	29	31
Hoger Middelbaar	34	33	30
NUHO + Universiteit	26	23	20
n =	728	1702	1679

B.2.6.4. Procentuele verdeling naar beroep.

Beroepsniveau	beroep vrouw		beroep partner	
	(1)	(2)	(1)	(2)
Ongeschoolde arbeider	14	17	12	11
Geschoolde arbeider	10	5	32	28
Bediende	58	60	32	36
Hoger bediende/kader	3	2	8	9
Zelfstandige, Landbouw, Vrije beroepen, Bedrijfsleiding	15	16	16	16
n =	455	933	678	1491

B.6.2.5. Procentule verdeling naar kinderaantal.

Kinderaantal	Type steekproef		
	(1)	(2)	(5)
0 kinderen	17	18	16
1 kind	23	27	29
2 kinderen	39	35	36
3 kinderen	16	15	13
4 kinderen of meer	5	5	6
n =	717	1708	2384

**BIJLAGE 7 : Financiële evaluatie van een postenquête
versus een huis-aan-huis enquête, al of niet
in eigen beheer.**

B.7.1. Kosten van de postenquête.

B.7.1.1. Aantal verzonden en teruggestuurde enquêtes.

In Bijlage 1 is een overzicht opgenomen van het aantal enquêtes dat voor elke groep verstuurd werd en is teruggekeerd, telkens voor de drie verzendingen die binnen de Dillmann-strategie dienden uitgevoerd te worden.

Algemeen kwamen er 1987 enquêtes terug (66% van de 3007 aangeschreven respondenten). Ongeveer 490 vragenlijsten vielen eruit omdat ze niet of zeer slecht ingevuld waren.

(cfr sub 6.1. voor de bespreking van de non-respons). Een 1500 enquêtes werden gecodeerd en geponst (50%). Zoals eerder vermeld werd, restten er uiteindelijk 1350 goed ingevulde enquêtes (45%), waarvan er tenslotte 1243 opgenomen werden in het definitieve werkbestand, na koppeling met het CSB-bestand (41%). In wat volgt worden de kosten van de postenquête meer gedetailleerd weergegeven.

B.7.1.2. Kostenverdeling van de postenquête .

1. Verzendingskosten.

- 1° en 2° zending : 5300 ex. X 17 Bf	90.100
- 3100 dankkaartjes X 9 Bf	27.900
- 3° zending (aanget.) : 1850 ex. X 100 Bf	185.000
- Teruggestuurde enquêtes : 2000 X 17 Bf	34.000
- Dankbrief : 1600 X 9 Bf	10.440
- Resultaten voor respondenten : 700 X Bf	11.900
TOTAAL	359.340

2. Drukwerk.¹

- Kaft van de enquête : 1 blad A3 recto/ verso, wit/kleur, wit/zwart, 7150 ex.	26.000
- Ontwerp kaft	10.000
- Tekst enquête : 5 bl.A3, r/v, wit/zwart geplooid, gestoken, geniet, 7150 ex.	75.000
- Begeleidende brieven bij de 3 zendingen	
1° : 1 blz A4, recto, 3200 ex.	2.400
2° : idem , 2400 ex.	1.850
3° : idem , 2000 ex.	1.550
- Dankkaartjes : 3200 ex. , 800 A4, 160 gr	2.900
- Resultaten voor de respondenten	
kaftje (zie boven) X 700	2.520
tekst (zie boven) X 700	12.500
- Dankbrief : 1 blz A4, recto, 1600 ex.	1.300
TOTAAL	136.020

3. Briefomslagen, etiketten en ander materiaal

- Grote omslagen : 15.000 X 3,957	59.355
- Kleine omslagen : 5.000 X 2,065	10.325
- Etiketten : 487 Bf per doos van 4800 st., 30.000 : 7 dozen X 487 Bf	5.999
- Overig materiaal : stempels, copies, enz.	10.000
TOTAAL	85.679

4. Coderen, ponsen en administratie.

- Coderen en ponsen : arbeidskost :	
947 uren door jobstudenten X 170 Bf	161.000
- Administratie verzending : 176 u X 170 Bf	30.000
- Tikwerk, secretariaatskosten	55.000
TOTAAL	241.000

¹ De prijzen, gebaseerd op de prijsopgave van drukkerij De Wrikker, Prinsstraat, Antwerpen, zijn BTW-inclusief, per 15/1/1987. Het drukwerk geschiedt via off-set.

5. <u>Overige kosten</u>	
- Samenwerking met CSB	390.320
- Verwerking van de non-respons arbeid : 36 uren X 170 Bf	6.120
computerkost	8.845
- Computerkost voor coderen en ponsen	62.632
TOTAAL	467.917

B.7.2. Kosten van een huis-aan-huis- enquête.

De scenario's 2, 3 en 4 worden hier samen behandeld omdat deze enkel verschillen in de kosten van de afname, het coderen en het ponsen van de enquêtes.

B.7.2.1. Algemene kosten van de 3 scenario's.

1. Verzendingskosten.

- Resultaten respondenten : 1500 X 17	25.500
- Aankondigingsbrieven : 4500 X 9	40.500
TOTAAL	66.000

2. Drukwerk.²

- Tekst enquête : (cfr. boven) X 3100	42.000
- Resultaten respondenten X 1500 ex. kaftje (zie boven)	5.040
tekst : 5 bl. A3 (cfr. boven)	25.000
- Aankondigingsbrief : 4500 A4, recto	3.375
TOTAAL	74.415

3. Omslagen.

- Resultaten : 1500 X 3,975	5.936
- Aankondigingsbrief : 4500 X 2,065	9.292
TOTAAL	15.228

² Opnieuw worden de prijzen gebruikt die werden opgegeven door drukkerij De Wrikker, aangezien de prijsopgave van het enquêtebureau Dimarso N.V. duurder uitkwam.

4. <u>Overige kosten.</u> (Cfr. postenquête)	
- Administratie ensekretariaat ³	55.000

B.7.2.2. Specifieke kosten per scenario.

1. Scenario 2.

- Coderen en ponsen, gebaseerd op de kost van de postenquête : 3000 ex. X 110	330.000
- Computer : 2 X de kost postenquête	120.000
- Afname van de enquête ⁴ : 800 Bf /enquête X 3000	2.400.000

2. Scenario 3.

- Coderen en ponsen : zie scenario 2	450.000
- Afname van de enquête : vaste kosten	150.000
800 Bf /enquête X 3000	2.400.000
BTW : (150.000 + 2.400.000) X 1,19	<u>484.500</u>
Totaal	3.034.500

3. Scenario 4.

- Afname van de enquête, inclusief coderen en ponsen : vaste kosten	200.000
1150 Bf /enquête X 3000	3.450.000
BTW : (200.000 + 3.450.000) X 1,19	<u>693.500</u>
Totaal	4.343.500

³ Voor scenario 3 wordt evenwel 100.000 Bf extra aangerekend voor de opvolging van de enquetering.

⁴ De kostprijs is gebaseerd op de prijsopgave van het enquêtébureau Dimarso N.V., Koloniënstraat, Brussel.